

KAPellen BIJ GLABBEEK

Plaatsnamen en hun geschiedenis

DOOR

Dr. Paul Kempeneers

2009

Inhoud

INHOUD	62
1. KAPELLEN EN ZIJN BUURGEMEENTEN	65
1.1. Kapellen in Vlaams-Brabant	65
1.2. Oppervlakte en bodemgebruik	65
1.3. Kadastrale indeling	66
2. NEDERZETTINGSNAMEN	67
2.1. De gemeente Kapellen	67
2.2. Gehuchtnamen	67
3. VLOEIEND EN STILSTAAND WATER	69
3.1. Genummerde waterlopen	69
3.2. Het bekken van de Steenbeek	69
3.3. Het bekken van de Kapellebeek	71
3.4. Twee Winterbeken in het zuiden	72
3.5. Het bekken van de Meenselbeek	72
3.6. Stilstaand water	73
4. BERGEN DAL	75
4.1. De hoogten in het noorden	75
4.2. De hoogte van Berchem	76
4.3. Twee dellen	79
5. BOSSEN EN HAGEN	80
5.1. Namen met bos	80
5.2. Afzonderlijke bomen	82
5.3. Andere bosnamen	84
5.4. Alle hagen schutten	85
5.5. Wijngaarden en Boomgaarden	85
6. GRASLANDEN	87
6.1. Gemeenschapsgronden	87
6.2. Goede beemden	87
6.3. Magere grasgronden	89
6.4. Toponiemen met weide	90
6.5. Andere weidebenamingen	91
7. AKKERLAND	92
7.1. Hoeve als landmaat	92
7.2. Verbindingen met land	92
7.3. Een aaneengesloten blok	92
7.4. Namen met Goed	93
7.5. Velden tussen hoofdwegen	94
7.6. Oppervlaktename	96
7.7. Andere specifieke benamingen	96

8. KERKELIJKE GEBOUWEN	99
8.1. De kerk van O.L.V. Geboorte.....	99
8.2. De oude en nieuwe Pastorie	100
8.3. Oude en nieuwe kapellen.....	101
9. BURGERLIJKE BOUWERKEN.....	103
9.1. Namen met hof.....	103
9.2. Belangrijke huizen.....	104
9.3. De Windmolen.....	105
9.4. De Wolfsvondel	106
10. WEGEN EN VOETPADEN.....	107
10.1. Algemeen	107
10.2. De grote hoofdassen.....	108
10.3. Secundaire wegen.....	113
10.4. Nieuwe wegen.....	117
11. BIBLIOGRAFIE	118
11.1. Afkortingen	118
11.2. Onuitgegeven bronnen	119
11.3. Uitgegeven werken	121
11.4. Kaarten.....	123
12. ATLAS	124
12. Kaart 1. Kapellen als fusiegemeente in 1977.....	124
12. Kaart 2. Indeling in secties.....	125
12. Kaart 3. Waterlopen en reliëf in Kapellen.....	126
12. Kaart 4. Sectie A. De Krummel in 1824.....	127
12. Kaart 5. Sectie A. Het Vroonhof in 1824.....	128
12. Kaart 6. Sectie A. De Sluisman in 1824.....	129
12. Kaart 7. Varenbergstraat en Dorpstraat rond 1860.....	130
12. Kaart 8. Sectie B. Het Tafelbos in 1824.....	131
12. Kaart 9. Sectie B. Het Koningsveld in 1824.....	132
12. Kaart 10. Sectie B. Berchem in 1824.....	133
12. Kaart 11. Wegen in Kapellen. Het Noorden in 1845.....	134
12. Kaart 12. Wegen in Kapellen. Het Zuiden in 1845.....	135
12. Kaart 13. Wegen in Kapellen in 2009.....	136
13. KLAPPER	137

1. Kapellen en zijn buurgemeenten

1.1. KAPELLEN IN VLAAMS-BRABANT

De gemeenten Attenrode en Wever werden bij Koninklijk Besluit van Willem I op 1 januari 1825 tot één dorp verenigd. Glabbeek en Zuurbemde werden samengevoegd door het koninklijk besluit van 1 september 1825. Kapellen en Bunsbeek bleven zelfstandige dorpen. De genoemde gemeenten maakten deel uit van de provincie Zuid-Brabant en vanaf 7 februari 1831 bij grondwet van Brabant (Vrielinck, p. 1191). In 1975 werd het gehucht Stok (Bunsbeek) bij Kortenaken gevoegd en de Delberg bij Tienen. In 1977 kwam er echter een grotere fusie tot stand. Kapellen vormde van dan af, samen met Bunsbeek, Glabbeek-Zuurbemde, en Attenrode-Wever de nieuwe gemeente Glabbeek.

Glabbeek behoort tot het arrondissement Leuven, kanton Glabbeek. Vanaf 1 januari 1995 maakt het dorp deel uit van de nieuwe provincie Vlaams-Brabant.

Voor de fusie grensde Kapellen in het noorden aan Molenbeek-Wersbeek en Bekkevoort, in het oosten aan Kersbeek-Miskom. in het zuiden aan Zuurbemde en in het westen aan Glabbeek (zie kaart 1)

1.2. OPPERVLAKTE EN BODEMGEBRUIK

Sinds de fusie bedraagt de oppervlakte van Glabbeek 2.677 ha 66 a, of afgerond 26,78 km² (Wegwijs 2008, 145). De oppervlakte van de deelgemeente Kapellen bedroeg in 1834 510 ha, en in 1961 512 ha (Vrielinck, 1717), dit is ongeveer 19 % van het grondgebied van Groot-Glabbeek of bijna 1/5.

In 1686 (kopie 1786) bevonden zich in Kapellen *een herberg ende brouwerije, het huys pastoreel en 22 cossaerts hujsen*. De grond was ingedeeld als volgt : *saeylanden* 129 bunders 2 dagwanden, *bempden* 87 bunders 2 dagwanden, en *bosschen* 84 bunders 1 dagwand, of in totaal 301 bunders en 1 dagwand (KK1, 25).

Als we de oppervlaktecijfers van 1834 (Wauters, 1882) in procenten omzetten, blijkt duidelijk het agrarische karakter van Kapellen. Akkers vormen meer dan driekwart van het grondge-

bied. Opvallend is dat de weiden amper 3 % uitmaken. Dit komt door de geringe betekenis van het rivier-net (0,03 %). Helen-Bos bv. dat aan de Gete ligt, is voor meer dan 44 % met weiden bedekt (Ke2005).

<i>Bodemgebruik 1834</i>	<i>ha</i>	<i>a</i>	<i>ca</i>	<i>procent</i>
Akkers	392	27	90	76,91
Moestuinen	6	93	40	1,36
Weiden	15	67	70	3,07
Boomgaarden	17	35	60	3,40
Bossen	62	72	70	12,30
Gebouwen	2	13	60	0,42
Kerkhoven	—	24	30	0,05
Wegen	12	53	10	2,46
Beken	—	15	—	0,03
Totaal	510	03	30	100,00

1.3. KADASTRALE INDELING

De deelgemeenten Glabbeek en Zuurbemde hadden oorspronkelijk de vorm van een vlinder. Kapellen en Bunsbeek drongen diep binnen in de gemeente. Door de fusie zijn de binnengrenzen opgeheven. Kadastraal echter blijft de oude indeling bestaan. Zie kaart 1.

Secties. Sedert 1824 is Kapellen onderverdeeld in 2 secties : sectie A genaamd van het *Noorden* telt 322 percelen en sectie B genaamd van het *Zuyden* 415 (k. Boonaerts). De scheidingslijn is gewoon de Dorpstraat (zie kaart 2).

Kantons. Vóór de verdeling in secties bestond er in Kapellen al een indeling in kantons, voor de inning van de tienden. In 1773 hadden deze kantons volgende veldnamen : *Eersten canton wesende het Conincxveldt met den maenenscheijn*; *2 Canton de hulst*; *3 Canton t'berghshe velt*; *4 Canton t'lammekens ende kinckomveldt*; *5 Canton het gasthuysveldt*; *6 Canton de mispelaers, veldekens ende t'block van den heere schotte* (KK1, 12).

2. Nederzettingnamen

2.1. DE GEMEENTE KAPELLEN

Kapellen : 1321 *henricus de capellen* (RA p. 8), 1340 *apud capellam* (LM f. 261), ca. 1370 *Johannes de capella, apud capellam* (R 44.678, f. 14 en 18), ca. 1400 *henricus de busco de capella* (R 44.677, f. 15), 1454 *ter cappellen* (K 9542, f. 14), 1473 *ter capellen* (SG 6485/2, f. 3v), 1483 *inde prochie vander capellen* (O 1610, f. 4), 1519 *te cappellen* (SG 7607, f. 5), 1530 *jnde prochie van cappellen* (R 44.682, f. 22v), 1669 *Cappellen* (k. AT f. 294v), 1763 *ouder Cappelle* (O 15, nr. 38).

Nieuwer Kapellen : 1235 *capellam quandam que dicitur nova capella jn decanatu consilij de Leuwis nostra diocesis; concessio novae capellae capitulo Tongrensi* (Mech. map), over het patroonaat dat aan het kapittel van Tongeren werd gegeven; 1321 *nova cappella* (RA 1, p. 45), 1340 *apud nouam capellam* (LM f. 76), 1379 *ter nuwer cappellen* (RA 62, p. 85), 1428 *in parochia de noua capella* (O 628 Ch 2121), ca. 1450 *der kerken vander nuwer capellen* (SG 7570, f. 1), 1530 *die prochie van nyeuwer cappellen* (R 44.682, f. 15v), 1631 *ouder Nijeúwer Cappellen* (O 16, f. 49), 1704 *Nieu-Capelle jnden quartiere van Thienen* (SG 6743), 1763 *ouder neüw cappelle* (O 15, nr. 18-19 en 39), 1780 *ouder nieuwer cappellen* (SG 154), 16 juillet 1796 *reçu de jacques (= Jacobus) Rawoe comme mambour de l'eglise de neu-chapelle* (K 23.336), 1823 *nieuwer cappellen* (K 23.336).

Kapellen of ouder Nieuwer Kapellen is een nederzetting met een nieuwe kapel of klein godshuis.

2.2. GEHUCHTNAMEN

Berchem : 1321 *terra prope bergheem* (RA 1, p. 45), 1340 *ver-sus bergheem* (LM f. 118v), 1422 *te bergheem, te berchem, onder berghem* (SG 7503, p. 1, 5 en 9), 1473 *te bercheem* (SG 6485/2, f. 4), 1483 *te berchim* (O 1610, f. 5), 1528 *te berchim* (O 1613, f. 4, nr. 36), 1541 *te cappelle te berchem* (K 9913, f. 3), 1647 *te Berchem onder Capellen* (K 3007, f. 6), 1669 *tot Berchom inden craijen nest*

(k. AT f. 295v), 1697 tot *berchhem* (K 2313, b. 35), 1738 te *berchum* onder capelle (O 1627), 1775 tot *Berchem* (KK1, 26).

Berchem is een heem-naam met als eerste lid *berg*. De naam betekent dus «de woning op een hoogte». Het gehucht Berchem ligt inderdaad op een opvallende hoogte in het zuiden van Kapellen (zie kaart 3).

Berg: 1845 *Den bergh, het Gehucht den Berg* (ABu), ca. 1860 *Den Berg H(ame)au* (k. Popp). – Berg is het gehucht op de hoogte bij Limbos, waar de gemeenten Kapellen, Zuurbemde en Kersbeek elkaar raken.

Kinkeem: 1340 *Apud kinkeem* (LM f. 265), 1362 *Kinkehem* (K 10.934bis, f. 85v), enz. Kinkeem, later Kinkom, is de naam van een gehucht, dat gelegen was tussen Zuurbemde en Kapellen. Ik heb deze naam besproken in mijn bijdrage over Glabbeek-Zuurbemde (Ke2008, p. 17-18). Het is een duidelijke heemnaam.

Het eerste element is te verklaren uit *Cunja* > *Cuni* 'welgeborenen', vandaar de afleiding 'koning', met wegval van a na j, zoals ook *harja* > *hari* 'leger' (Kaufm. 1968). De vorm Kin- kunnen we verklaren als een ontronding. Kinkem is aldus te reconstrueren als *Kuningaheim > Kiningaheim, 'heem van de lieden van Kuno, de welgeborene'.

3. Vloeiend en stilstaand water

3.1. GENUMMERDE WATERLOPEN

De provincie Vlaams-Brabant onderscheidt de bekkens op handige wijze met een systeem van 4 cijfers. De Demer met nummer 3.001 begint met een 3, net als al zijn bijrivieren. *Hoe hoger het getal, hoe kleiner de waterloop.* De Velp met nummer 3.015 is dus een bijrivier van de Demer, niet van de Gete zoals nog in veel handboeken staat. In Kapellen komen haast geen waterlopen van enige betekenis voor. De belangrijkste waterloop is de Steenbeek die de grens vormt tussen Kapellen en Molenbeek-Wersbeek. Zie kaart 3. In oude attestaties komen nogal wat varianten voor van dezelfde beek.

3.2. HET BEKKEN VAN DE STEENBEEK

3.2.1. *Een Steenbeek met veel namen*

Steenbeek [1]: 1340 *de steenbeke* (LM f. 261), 1422 *geert vander steenbeke* (SG 7503, p. 9), 1519 *jnde steenbeecke, ter steenbeecken* (SG 7607, f. 8v), 1575 *inde steenbeecke* (K 9890, f. 26v), 1643 *ter steenbeeck* (K 9917, f. 18), 1646 *in de steenbeec tot capellen* (K 3641, f. 8v), 1651 *die steenbeke* (SG 7502, f. 18v), 1717 *op den borne ofte steenbeecke* (KK1, 26), 1789 *de steenbeke* (grens Kapellen/Wersbeek) (O 2867), 1821 *Steenbeék* (Tab), 1824 *Steen Beek* (k. Boonaerts, A), 1882 *Steenbeek* (AW), 1970-1999 *Steenbeek* (k. NGI).

De Steenbeek ontstaat in Glabbeek op de grens met Meensel (Ke2008, 34-35) en vloeit naar Kapellen waar ze de grens vormt tussen het dorp en Molenbeek-Wersbeek (zie kaart 3). Het element *Steen-* wijst naar de bodemgesteldheid. Deze beek wordt verder **Begijnenbeek** nr. 3014: 1845 *Beggyne Beek* (k. Vdm), 1952 *Begynebeek* (AW Kapellen). Als Begijnenbeek mondt waterloop 3014 in Diest in de Demer uit. De beek vloeit in Diest langs het Begijnhof (Claes, 1998, 300). De Steenbeek was ook onder andere benamingen bekend.

Bornbeek: 1422 *op die bornbeke* (SG 7503, p. 4), 1473 *op die bornbeeke* (SG 6485/2, f. 3), 1562 *op de bornbeek* (K 23.344, f. 8),

1651 *op de bornebeke nutertyt geheeten die steenbeke* (SG 7502, f. 28v), 1688 *op de bornbeke* (KK1, 26), 1717 *op den borne ofte steenbeecke* (KK1, 26), 1747 *in den wolffs vonder rgt. de bornbeke* (KK1, 26 nr. 93). Born betekent bron.

Langebeek : ca. 1450 *die langhe beeke* (SG 7570, f. 1v), 1483 *op de langebeke* (O 1610, f. 13), 1498 *op die lanc beke* (O 1611, f. 7), 1542 *jnde lange beke* (O 1180), 1600 (bos) *op de langebeke* (O 1614, f. 34 nr. 212), 1647 *onder Cappellen inde Langebeke* (K 3007, f. 3), 1738 *onder glabbeken rode tegen de langebeke* (O 1627), 1763 *op de lange beke onder glabbeeck* (O 15, nr. 35). Naam voor het begin van de Steenbeek in Glabbeek en Kapellen.

3.2.2. De Sneppenbeek

Sneppenbeek [7] : 1340 *apud sneppenbeke* (LM, f. 261), 1379 *in sneppenbeke* (RA 62, p. 85), 1422 *op die sneppenbeke* (SG 7503, p. 4), 1473 *op die sneppenbeecke* (SG 6485/2, f. 3v), 1562 *op die sneppenbeeck bijt groot eusel* (K 23.344, f. 3), 1651 *op de sneppenbeeck, die sneppebeke* (SG 7502, f. 25 en 26), 1685 *op de suppe* (sic) *beecke* (KK1, 26 f. 13), 1747 *1/2 dachmael soo bosch als Rauwasie ... genoempt de sneppe beeke* (KK1, 26, nr. 94).

Deze grotendeels verdwenen beek begint aan de hoogte in Rode onder Glabbeek en vloeit in Kapellen naar de Steenbeek. Het eerste lid is *snep* of *snip*, naam voor een loopvogel, zo genoemd naar de lange spitse snavel. Thans is de Sneppenbeek een kleine inzinking in het landschap. Dezelfde beek is wellicht de **Doornbeek** : 1454 *opte dornbeke* (K 20.193², f. 86).

3.2.3. De Dode Beek

Dode Beek [8] : 1519 *ter steenbeecken opte doode beecke* (SG 7607, f. 9), 1528 *jnde doode beecke rgt. die ganssenstrate* (SG 7607, f. 37v). – De Dode Beek is de kleine inzinking langs de Veldekensweg nr. 14 en 48 richting Steenbeek. Het adjectief *dood* verwijst naar het feit dat deze beek meestal droog staat.

Ten zuiden van de Steenbeek en de Sneppenbeek liggen een aantal hoogten die de waterscheiding uitmaken met de andere waterlopen van Kapellen (zie kaart 3).

3.3. HET BEKKEN VAN DE KAPELLEBEEK

3.3.1. *De Vijverbeek*

Vijverbeek [2]: 1821 *Vijverbeek, dans l'Etang de la cure de Cappellen, vers Kersbeek* (Tab), 1882 *Vijverbeek* (AW), 1952 *Vyverbeek* (AW). Idem als **Kapellebeek [3093]**: 1789 *de beke sive dorpstraete van Cappelen* (O 2867), 1952 *Kapellebeek* (AW Kapellen). De Vijverbeek ontspringt in de vijver van de Pastorie (Tab) en loopt aan de noordkant van de Dorpstraat richting Kersbeek-Miskom.

3.3.2. *Het Beekskan*

Beekskan [3]: 1562 *een plecke beempts geheeten het beecxken ... gelegen aen die dietsbeeck* (K 23.344, f. 5), met overgang van de beeknaam naar perceel A 56 van de Armentafel, 1629 (een bemerken) *het beexken gelegen by die cattebeecxe wauwer* (K 23.327, f. 9). Het Beekskan ontspringt in het noordoosten van Kapellen en mondt in Kersbeek-Miskom in de Kapellebeek uit. Idem als **Beek**: 1753 *de Beek van Capelle naer Kersbeek* (K 23.324, p. 53), 1956 *Beek* (AW Kapellen). De oude naam was **Dietsbeek** of **Diestbeek**: 1422 *vander diestbeken* (SG 7503, p. 4), 1473 *op die dietsbeecke* (SG 6485/2, f. 8v), 1562 *het beecxken ... gelegen aen die dietsbeeck* (K 23.344, f. 5), 1575 *op de diestbeecke* (K 9890, f. 28 en 30), 1643 *aende diestbeeck* (K 9917, f. 15), 1680 *in de diesbeek* (K 23.328, f. 75v), 1751 *op die diest beeke* (KK1, 26, f. 68). Met ronding ontstaat de vorm **Dutsbeek**: 1541 *den louenschen wech aen de dutsbeke* (K 9913, f. 21). Het eerste element Diets- is mogelijk een vleinaam, afgeleid van Diederik (DB 383), later verward met de stadsnaam Diest.

3.3.3. *De Winterbeek op de grens*

Winterbeek [9] (grens Kersbeek): 1422 *in die winterbeke* (SG 7503, p. 5), 1473 *op die winterbeecke* (SG 6485/2, f. 5v), 1541 *opt dwinterbeecke byde hulst, opt conincxvelt ende tegen ouer op die winterbeecke* (K 9913, f. 6v en 28v), 1632 *ter cappellen op de winterbeec-*

ke (K 9918), 1727 *op de hulst ... rgt. de winterbeke* (KK1, 7), 1821 *au Ruisseau dit Winterbeek* (Tab).

Deze Winterbeek die enkel in de winter enig water bevat, ontspringt aan de westzijde van de kruising, gevormd door de Varenbergstraat, de Hulststraat en de Koningsstraat (zie kaart 12). Ze vloeit door de Kersbeekse delle op de grens van Kapellen en Kersbeek (kaart 3).

3.4. TWEE WINTERBEKEN IN HET ZUIDEN

Winterbeek [4]: 1464 *te suerbeempde ... neuen di wynterbeke* (Kab. Inv.), 1614 *op de winterbeke* (K 9809), 1632 *die winterse beke* (K 23.175, f. 4), 1692 (Suerbempden) *die winterbeke* (K 9809), 1757 *die winterbeke* (SG 5201, f. 29v), 1821 *Winterbeek* (Tab. Zuurbemde).

Deze beek begint in Kapellen aan de Varenbergstraat (aan perceel B 64) en vloeit door de Zuurbemdse Delle tussen B 202 en B 203, en het Kleinbroek naar de Oude Velp nr. 3097. In de Atlas van 1882 heet ze gewoon *Waterloop N° 4*. Een oude naam was **Sterbeek**: 1689 *theijs de geest van huijs ende hoff gelegen onder cappellen inde suerbempsche delle geheeten den sterbeek* (Jt, f. 6). Voor het eerste lid vergelijk met de Sterberg in Zuurbemde.

Winterbeek [10]: 1787 *op het lemmekensvelt rgt. de winterbeeeke* (KK2, 5), 1882 *Winterbeek*, (AW). Verdwenen waterloop, van B 226 naar B 242, dus van de hoogte in Berchem, met uitmonding in de Fokkebeek nr. 3098 onder Zuurbemde.

3.5. HET BEKKEN VAN DE MEENSELBEEK

Winterbeek [5]: 1483 *op de winterbeke* (O 1610, f. 7v), 1498 *aende winterbeke* (O 1612, f. 2 nr. 25), 1528 *aende winterbeke* (O 1613, f. 3), 1631 *Rotschevelt rgt. die winterbeke* (O16, f. 46), 1821 *Winterbeek* (Tab), 1882 *Winterbeek* (AW), 1952 *Winterbeek 3102* (AW). Deze Winterbeek ontspringt op het grondgebied van Kapellen aan perceel B 291, vloeit Glabbeek binnen en mondt in de Meenselbeek uit (Ke2008, 33). Idem als **Waterloop N° 5** (AW).

Nekkersbeek [6]: 1413 *iuxta riuum dictum neckersbeke* (O 268 Ch 1938), 1422 *aen de neckersbeke* (SG 7503, p. 2), 1519 *te cappellen opte neckers beecke* (SG 7607, f. 5), 1528 (beemd) *aenden neckersbeecke* (SG 7607, f. 38), 1530 *opt cruysken by de nekkerbeeke* (R 44.682, f. 22v), 1549 *in de neckersbeke* (O 279), 1626 *opde nekersbeke* (O 1615, f. 8v nr. 58), 1646 *op de neckersbeec* (K 3641, f. 4v), 1652 *op de Neckersbeke* (K 3004), 1706 *op die neckersbeeck* (K 3004), 1706 *op den elckers becke* (K 23.330, f. 172), 1739 *by ofte op de neckersbecke* (KK1, 26, f. 79), 1763 (H. Geest Leuven) *de Eckerbeke (nu landt) onder Cappelle* (O 15, nr. 38).

De Nekkersbeek ontstaat in Kapellen aan de Stationsstraat tussen de percelen B 312 en B 312² die eertijds toebehoorden aan de Tafel van de Grote H. Geest van Leuven. In Glabbeek mondt de Nekkersbeek in de Winterbeek uit. De waterloop is thans aanzienlijk ingekort. De gangbare verklaring uit nekker 'boze geest, waterduivel' gaat voor Kapellen niet op. Het eerste lid verwijst naar een vroegere eigenaar Geert Neckere uit Tienen: 1340 *gerardi dicti neckere ex thenis* (LM, f. 266v). Omgekeerd is de persoonsnaam Neckere afgeleid van het Middelnederlands *necker* 'watergeest, duivel' (DB 893).

3.6. STILSTAAND WATER

3.6.1. *Born*

Wilgenborn (Ganzestraat): 1422 *biden wilien borne* (SG 7503, p. 9), 1450 *op de wieleborne* (SG 6485/1, f. 9), 1473 *op die wielieborne* (SG 6485/2, f. 13), 1651 *by den willigen borne rgt. die ganssenstraete, op den wilre borne* (SG 7502, f. 17), 1738 *aen den willigen borne rgt. de gansestraete* (KK1, 26). Verdwenen bron bij wilgenbomen in de omgeving van de Ganzestraat, waarschijnlijk aan het begin van de Dode Beek. Het gewone woord is *born(e)*. Onder invloed van het Duits *Brunnen* veranderde het woord in hedendaags Nederlands in *bron*.

Wilgenborn (Varenbergstraat): 1498 *op die wilienbornne* (O 1611, f. 8v), 1648 (bos) *tot kinckum geheeten den wilienborne* (K 3641, f. 1v). Verdwenen bron in de omgeving van de Heerstraat of Varenbergstraat nr. 6, dicht bij de grens met Glabbeek.

3.6.2. *De vijver van de Pastorie*

Vijver : 1821 *l'Etang de la cure de Cappellen* (Tab). Op de kaart van het NGI nr. 32/3-4 uit 1970 is deze vijver nog aangeduid. Hij lag in perceel B 404. Hier begon de Vijver- of Kapellebeek (Tab).

3.6.3. *Namen met lo 'poel'*

Borgelken : 1670 *het borchelken, hier op staet het pastoriehuijs* (K 23.325, f. 3), 1695 *het borchelken met den hophof rgt. het kerckhof* (K 23.326, f. 6). Het toponiem is ook bekend in Waanrode en Zoutleeuw. Het komt in Kapellen overeen met B 403-404 waarop de Pastorie werd gebouwd (zie kaart 8). Borgelken is het kleinwoord van *borgel*, bestaande uit *borg*, *burg* 'burcht' + *lo* < *lahwa* 'poel, plas' (Van Osta 2001). De poel verwijst naar de vijver waarin de Kapellebeek ontspringt.

Krummel : 1541 (bos) *opden crummel ... die heerstraet die van thienen te siggenen wert gaet* (K 9913, f. 13), 11 dec. 1614 *opde crummel* (SG 1452). Krummel is samengesteld uit Middelnederlands *crom*, *crumb*, *cromme* 'krom, gebogen, scheef, bochtig' (Mnl. Hwdb.), + *lo* < *lahwa* 'poel, plas' of eventueel *lo* < *lauha* 'open plek in het bos'. De Krummel is het bos aan de oorsprong van de Nekkersbeek, zodat zowel de betekenis 'poel' als 'open plek' zinvol is.

4. Berg en dal

4.1. DE HOOGTEN IN HET NOORDEN

Het landschap in Kapellen vertoont weinig hoogteverschillen. De hoogte varieert van 55 meter in de vallei van de Steenbeek tot 82,5 meter op de Venusberg in Berchem.

4.1.1. *De Keiberg*

Keiberg : 1609 *byden keijenberch* (SG 6485/3, f. 7v), 1651 *bijden keijenberch onder cappellen* (SG 7502, f. 13v), 1717 *den keijbergh* (k. Tong). Op de Keiberg ligt de noordelijke «sleutel» van het perceel A 187 dat toebehoorde aan de abdij van Tongerlo. Zie kaart 5. Het bergplateau is hier 70 meter hoog. Keiberg is zo genoemd naar de aanwezigheid van keien.

4.1.2. *De Breem- of Altenaberg*

Breemberg : 1473 (beemd) *bi dat outenaetsche veldeken gheheyten den breemb[e]rck* (SG 6485/2, f. 2). Naam voor de hoogte aan de percelen A 45-47 aan de grens met Bekkevoort, zo genoemd naar begroeiing met braamstruiken (Paque, 67).

Altenaberg : 1562 *aenden authenaij berch* (K 23.344, f. 8v). Idem als Breemberg. Hoogte genoemd naar het gehucht Altena, gelegen op de grens van Bekkevoort en Kapellen. Altena was de Voorgermaanse naam van een bijrivier van de Steenbeek in Bekkevoort. Oude vormen : 1321 *mansus de altena* (Claes, 1998, 235), ca. 1450 *te altena* (SG 7570, f. 2), 1575 *Jan vande vin van synen huise tauthenay* (K 9890, f. 29), 1646 *tot autenaye onder beckevoert* (K 3641, f. 6v), 1739 (beemd) *t'autenae onder Nieuwer cappelle* (KK1, 26 nr. 115). Altena is ook bekend in Hoegaarden (Ke1985, 20-21), Diest (Claes, in : Naamk. 1992, 141) en Aarschot (Ke2009, 43). De gangbare verklaring is de ironische, volksetymologische benaming «al-te-nabij». In werkelijkheid is Altena een oude waternaam, met *n*-suffix afgeleid van de wortel *al*- 'schitterend, uitbuigend', uitgebreid tot *alat*- met dezelfde

betekenis (Gysseling, in : Hand. 1982, 55-56). Altona > Altena betekent 'de schitterende of kronkelende (beek)'.

4.2. DE HOOGTE VAN BERCHEM

4.2.1. *De Berg*

Berg. De oudste benaming van de hoogte in het zuiden van Kapellen was gewoon Berg, zoals blijkt uit de heemnaam Berchem : 1321 *terra prope bergheem* (RA 1, p. 45). Het plateau bereikt hier een hoogte van 82,5 meter.

Venusberg : 1687 *op den venusbergh* (K 8457), 1729 *in campo dicto t'berghvelt sub capellen vulgo ... den venus bergh* (K 23.176), 1752 *het pastoreel landt genaempt den venus bergh gelegen onder Cappellen* (K 23.176).

De oudste attestatie van de Venusberg komt voor in een document van 1687, waarin de priorin en de nonnen van Kabbeek in Tienen en *vrouwe* Eleonora de Croesere van Hoeleden zich verzetten tegen de mogelijke bouw van een windmolen op de Venusberg. Rijksarchivaris Alph. Wauters vermeldt op blz. 19 van zijn artikel over Kapellen, dat volgens een volkse traditie de streek toebehoorde aan de Pippijns van Landen. Omdat op de Venusberg de heidense godin van de liefde vereerd werd, zouden de Pippijns besloten hebben om een kapel te stichten toegewijd aan O.L.Vrouw die Venus moest vervangen. Deze bewering wordt niet gesteund door de historische bronnen (Ke, sprokkel 254). Een Venusberg was ook bekend in Orsmaal, Kasterlee (Ke2004, 130-131) en Aarschot (Ke2009, 56).

Voskensberg : 1845 *de plaats gezegd : Voskensberg* (ABu).
Vossenheuvel : 1741 *tot Berchum ... het fossenheuvel onder Cappellen* (O 1627.). Idem als de Venusberg.

4.2.2. *De uitlopers van de Berg*

Schollenberg : 1562 *op scollenberch oft by t berchemsche velt* (K 23.344, f. 2v), 1629 (beemd) *op schollenberch* (K 23.327, f. 8), 1651 *op schollenberch* (SG 7502, f. 28v), 1666 *op schollenbergh* (K 23.338), 1670 *opt scolleberch, opt schollenberch* (K 23.325,

f. 11v en 12), 1747 (kerk) *1 dachmael op den schollenbergh* (KK1, 26, nr. 111).

De Schollenberg is de noordelijke uitloper van de Venusberg, omgeving B 35, B 78, B 75 (zie kaart 9). Het eerste lid is de familienaam Schollen, uit Middelnederlands scholle 'schol, platvis', een beroepsbijnaam voor een visser of vishandelaar (DB 1102). Vergelijk met de naam *catleyn schollen* in 1633 in Wersbeek (K 23.337), en in 1541 met *Symon schollen > nu heer coernelys schollen* in Glabbeek (R 44.683, f. 8). Het tweede lid *berg* is een vervorming van *borg*. Vergelijk: 1422 (land) *op scollenborch* (SG 7503, p. 4), 1473 *op scollenborch* (SG 6485/2, f. 2v), 1541 *opt schollenborch, opt scollenborch* (K 9913, f. 10 en 14v), 1643 *opt scholleborch* (K 9917, f. 13v), 1651 *op t schollenbruch* (SG 7502, f. 12v).

Saffraanberg: 1706 (1/2 bunder) *opt conincx velt genaempt den saferaen berch* (K 23.330, f. 172), 1707 *den saferoen berch* (o.c., f. 174a verso), 1708 *den soferaen berch* (o.c., f. 178a verso), 1710 *op den souferain berch* (K 23.331), 1717-1721 *op den saferaen berch, den safferaen berch* (o.c.), 1737 *int coninkxvelt genaemt den sofferaen berch* (K 23.332).

Uitloper van de Berg bij het Koningsveld. De naam is ook in Aarschot bekend als Saffraansberg (Ke2009, 55). Wegens de genitief-s heb ik het eerste lid in Aarschot verklaard als de persoonsnaam Safran, een beroepsbijnaam voor de saffraanhandelaar (DB, 1074). Claes (Naamk. 1987, 55) verklaart de Saffraanberg in Kaggevinne en Webbekom als een hoog gelegen perceel met onvruchtbare zandachtige grond. De benaming zou dan verwijzen naar de gele kleur van saffraan. Deze verklaring is ook in Kapellen aannemelijk.

Varenberg: 1340 *apud voyenbergh, bouen den voeyenberch, iuxta vayenbergh* (LM, f. 118v, 119 en 183), ca. 1370 *iuxta weyenberch, supra wayenbergh* (R 44.678, f. 21), ca. 1400 *iuxta weyenberch* (R 44.677, f. 19), 1422 (land) *neuen den voyenberch* (SG 7503, p. 8), 1483 *op den wayenberch* (O 1610, f. 15v), 1488 (bos) *opden voyenberch* (K 9544, f. 6v), 1541 *opten waeyenberch* (R 44.683, f. 13v), 1632 *naer den waijenbergh* (K 23.175, f. 4), 1575 *op den vaijenberch* (K 9890, f. 16v), 1648 (bos) *opden vayenberch ghehee-*

ten den limbosch (K 3641, f. 2), 1669 *opden Varenberch* (k. AT f. 301), 1670 *op den Vaijbergh tot Capelle* (K 23.324, p. 5), 1681 *opden vaenberghe* (K 9753), 1684 *op den vaenberghe* (K 9809), 1688 *op den vaeyenbergh* (Jk f. 2), 1693 (bos) *op den vaijenbergh rgt. die heerbaene, ... het straecken naerden waeybergh* (Jk f. 20v), 1695 *opden vaijenbergh* (Jk f. 22v), 1697 *varenberch* (K 2313 b. 36), 1705 *op den wayenberch* (K 9918, f. 20v), 1720 *op den Vaijenbergh* (K 9809), 1821 *vers Cappellen par le Vaenberg* (Tab. Glabbeek), 1821 *passant au Vaeberg* (Tab. Kapellen).

De Varenberg is een uitloper van de Berg in het zuidoosten van Kapellen, aan de grens met Zuurbemde. Het eerste lid is niet zo duidelijk, gezien de diverse spellingen in de oudste attestaties. Misschien is de naam te vergelijken met de Waaiberg in Tienen. De oudste vermelding hiervan vond ik in een document van 10 oktober 1297 *juxta Waienberghe* (Jac. 130). In Tienen is de begin-W tot heden bewaard: Waaiberg. Gysseling geeft bij Waaienberg bij Geraardsbergen als verklaring Germaans *wægin + berga* 'glooiende berg' (TW). In Kapellen en Zuurbemde wisselde V- met W- af, tot enkel de vormen met V- overbleven. De overgang naar Varenberg gebeurde pas in de 17de eeuw. Ik vond de verbinding met *varen*, de bekende plant, de eerste maal in het kaartenboek van de Tiense Armentafel in 1669.

4.2.3. Hoogten aan de Nekkersbeek

Lindenberg: 1414-1426 *ad duo bonnaria dicte lyndenberch* (O 268, Ch 1938 en 2097). Hoogte bij de Linde van Rode in Glabbeek, dus het veld in de vork tussen de Winterbeek en de Nekkerbeek.

Wolkenberg: 1340 *prope wolkenbergh* (LM, f. 265), 1422 *op den wolken berch bi die neckersbeke* (SG 7503, p. 6), 1473 *opten wolkenberch, opten wolpenberch* (sic) *op die neckersbeeke* (SG 6485/2, f. 4 en 9v). Met -borg: 1450 *op wolkenborch* (SG 6485/1, f. 3). Hoogte aan het uiteinde van de huidige Meidoornstraat, gedeeltelijk onder Kapellen. Wolken is een persoonsnaam, namelijk iemand met een somber karakter. Vergelijk: in 1339 Lambertus Wolken in Neerwinden en in 1340 Johannes Wolke in Wange

(DB 1336). Wolkenberg werd later vervormd tot Wolvenberg en Wolvenbos (Ke2008, 43).

4.3. TWEE DELLEN

Zuurbemdsedelle : 1488 *opde suerensche delle ende die hoelstrate, den zurbemsche delle te kersbeke wert* (K 9544, f. 6v), 1541 *in die soerbeempsche delle* (K 9913, f. 21v), 1575 *in de Suerbempsche delle* (K 9890, f. 23v en 25), 1585 *inde Suerbeemsche delle* (K 9956, f. 24), 1615 *inde zuerbemsche delle* (K 9809), 1669 *inde Suerbempsche Delle* (k. AT, f. 300), 1684 *inde suerbemptsche delle* (K 9809), 1697 *inde suerbemsche delle* (K 2313 b. 36), 1744 *in de suerbemse delle* (KK1, 12), 1753 *de suerbemsche delle* (K 23.335, p. 70), 1757 *inde Surbemde dellen* (K 9036).

Naam voor de delle van de Winterbeek nummer 4 in Kapellen en verder in Zuurbemde. Delle is het verkleinwoord van dal, uit Germaans *daljō*, dat zich door i-umlaut en assimilatie ontwikkelde tot delle.

Kersbeeksedelle : 1454 (land) *in die kersbeke delle* (K 9542, f. 47v), 1463 (Kabbeek) *te suerbeempde int kersbeker dal* (Kab. Inv., f. 40), 1530 *in die kersbeeksche delle* (R 44.682, f. 6), 1541 *byde kersbeecksche delle* (K 9913, f. 3v), 1575 *int kersbeecxsche delle* (K 9890, f. 13v), 1715 *op den keersbecxen cauter oft delle* (KK1, 26). De kleine inzinking van de Winterbeek nummer 9 op de grens met het dorp Kersbeek.

5. Bossen en hagen

5.1. NAMEN MET BOS

Bos, uit Germaans *busku* 'struikgewas', ontwikkelde zich tot de huidige betekenis 'bos'. De meeste bosnamen zijn samengesteld. Het eerste lid verwijst dikwijls naar de eigenaar (Tafelbos) of naar een opvallende eigenschap zoals de boomsoort (Eikenbos).

5.1.1. Benoeming naar de eigenaar

Kerkenbos : 1473 *bi goede der kerken bosch vander capelen* (SG 6485/2, f. 12v), 1710 *den kerckenbosch van cappellen* (KK1, 9), 1730 *kerke bosken* (KK1, 5), 1780 *den kerckenbosch* (KK1, 5). Naam voor verscheidene bossen die eigendom waren van de kerk van Kapellen, onder meer B 73 in Berchem.

Moncheaux bos : 1575 *opt lemkens velt aen moncheaux bosch rgt. die heyrstrate* (K 9890, f. 29v). Bos van Moncheaux, B 57 in Berchem. Zo genoemd naar Monceau-sur-Sambre, de heer van Zuurbemde (Ke2008, 24).

Sinter-Vivenbos : 1454 *sinter vieuen bosch van lintere* (K 20.193², f. 86), 1651 *Sinte Viuen bosch van Oplinter* (SG 7502, f. 6). Bos dat eigendom was van de Sint-Genovevakerk in Oplinter (Ke1995, 78-79), namelijk de percelen A 316, A 317 en A 176, gelegen in de Wolfvonder.

Tafelbos 1 : 1422 *opden hoydriesche bider tafelen boschs van thienen* (SG 7503, p. 6), 1562 *op die sneppenbeeck ... rgt. den tafelen bosch van Thienen* (K 23.344, f. 3). Zeer groot bos van de Tiense Armentafel op A 257, idem als Krummelbos.

Tafelbos 2 : 1609 *te berchem onder den wyngaert rgt. den tafelen bosch van thienen by dlemkensvelt* (SG 6485/3, f. 5), 1651 (beemd) *den tafelen bosch van thienen bij t lemmekensvelt* (SG 7502, f. 11). Bos van de Tiense Armentafel op B 226 in het Lammekensveld.

Tafelbos 3 : 1824 *Tafel Bosch* (k. Boonaerts, B), ca. 1860 *Fabel bosch* (k. Popp, verkeerd voor Tafelbos!). Groot bos op B 310 en vooral B 311 van de Tiense Armentafel.

Tongerlobos : 1648 *den bos van tongerloye* (K 3641, f. 3v), 1824 *Tongerloo Bosch* (k. Boonaerts, A). Eigendom van de abdij van Tongerlo, onder andere A 187.

Vlierbeekbos : 1519 *die abt van vlierbeecke bosch* (SG 7607, 10). Bos van de abdij van Vlierbeek op A 175 bij de Ganzestraat.

Wolkenbos : 1630 *den wolcken bos* (K 23.327, f. 21), 1651 *een bonder bosch geheeten den wolcker bosch* (SG 7502, f. 21v), 1753 *het wolcken bosken* (K 23.324, p. 70). Idem als **Wolvenbos** : 1845 *de plaets gezegd : Wolvenbosch* (ABu). Bos in Glabbeek op de grens met Kapellen op B 267. Wolven is vervormd uit de persoonsnaam Wolken-. Zie bij Wolkenberg.

5.1.2. Benoeming naar een opvallende eigenschap

Eikenbos : 1549 (AT Tienen) *den eyckenbossch geleghen onder Cappellen* (O 279), 1651 *het straetken comende vanden eijckenbosch naer kinckom* (= voetpad 39) (SG 7502, f. 9v). Idem als **Tafelbos** B 311.

Ganzenbos : 1450 *den gansenbosch* (SG 6485/1, f. 8), 1473 *der abdt van tongerlo van derdalf boender bosch gheheeten den gansenbosch* (SG 6485/2, f. 7v), 1609 *neuen den ganssenbosch* (SG 6485/3, f. 17), 1715 *den gansenbosch* (KK1, 26), 1749 *den selven gansenbosch toebehoorende d'Abdye van tongerlo* (KK1, 26, nr. 92). Bos waar veel ganzen in rondliepen, eigendom van de abdij van Tongerlo, met kadastrumnummers A 211 en A 292 aan de overzijde van de Ganzestraat (zie kaart 4).

Krummelbos : 1824 *Crimmelbosch* (k. Boonaerts, A), ca. 1860 *Grimmelbosch* (k. Popp), 1970 *Krimmelbos* (k. NGI). Uitbreiding van Krummel (zie 3.6.3).

Limbos : 1340 *supra limbosch* (LM, f. 262), 1422 *op den limbosch bi die goede sheren van eldere* (SG 7503, p. 5), 1473 *opten limbosch* (SG 6485/2, f. 3), 1562 *op limbosch* (K 23.344, f. 4), 1648 *den limbosch* (K 3641, f. 2), 1651 *op den Lymbosch, bij den lijmbosch* (SG 7502, f. 19v en 26v), 1705 *op den limbosche* (K 9918, f. 7), 1824 *Lumbosch* (k. Boonaerts, B), ca. 1860 *Lumbosch* (k. Popp). Bos op de grens van Kapellen en Zuurbemde, omgeving B 180 (zie kaart 10). Het eerste lid is *lend*, de oude Brabantse

vorm van de linde. Vergelijk 1182 *lendbosc* > *Limbosch*, in Nieuwenrode (Lindemans, in : Hand. 1931, 205).

Rinderbos : 1753 *den Rinderbosch gelegen onder Cappellen tot Kinckom* (KK1, 2 en K 23.324, f. 3). Perceel B 53 in het zuiden van Kapellen, in 1753 eigendom van de heer van Roosbeek. Rinder is het meervoud van *rint*, *runt* 'rund'.

Sneppenbos : 1718 *den sneppenbosch* (K 23.175, f. 13), 1730 *het schaerhout vanden sneppenbosch* (KK1, 5), 1821 *le Sneppenbosch* (Tab). Perceel A 254, eigendom van de Tafel van Kapellen. Snep is een vogel (zie Sneppenbeek, 3.2.2).

Wilgenbornbos : 1629 *Myn heere van moncheau alias van elderen van den wilienbornbos* (K 23.327, f. 4), 1631 *den wilienbornbos* (K 23.327, f. 57), 1646 *den wilienborne bos* (K 3641, f. 1v). Bos bij de Wilgenborn aan de Varenbergstraat (zie 3.6.1).

5.2. AFZONDERLIJKE BOMEN

Drie Eiken : 1780 *drij sillen competerende de kercke genaemt de drij eijcken* (KK1, 5). Gelegen bij het Tafelhalfbunder.

Eekt : 1422 *de heren van tongerloe ... bosch ghelegen bi deect, enen droeghen eusel heet deect* (SG 7503, p. 6), 1473 *op die eect* (SG 6485/2, f. 5), 1651 *Den Abt van Tongerlooo vanden gansenbosch aen deecte* (SG 7502, f. 6v). Eekt is een afleiding met een collectief-t van *eek* 'eik' en betekent 'plaats waar eiken groeien' (DB 426). In Kapellen was de Eekt perceel A 291 (zie kaart 4).

Opmerking Houweik : 1340 *retro capellam iuxta houteyke* (LM f. 184), 1422 *bi de houeyke ... ende manpat* (SG 7503, p. 13), 1473 *aen die houeyke* (SG 6485/2, f. 4v), 1562-1646 (beemd) *geheeten de hauwyc* (K 3641, f. 4v), 1651 *een bonder bempts gelegen onder Cappellen geheeten den houtwycke* (SG 7502, f. 29), 1710 *jnden hauwijck* (K 23.331), 1747 *den hoywycke rgt. de ganse straete* (KK1, 26, nr. 112), 1753 (1 bunder bos) *genoempt de houw Eyck* (K 23.324, p. 77). De naam is ook bekend in Aarschot : 1361 (land) *bi der houdeyken*, enz., een beemd in de Stoffene bij de Heilaak (Ke2009).

Hetzelfde toponiem komt in Sint-Margriet-Houtem voor, met als oude vormen : 1340 *iuxta de houdegghe*, 1400 *houeyke*, 1406 *de houdeyke*, 1686 *inden houweijck* (Ke2006, 133). Houweik, uit

Houdegge, bevat geen boomnaam. Houdegge bestaat uit *houden*, evoluerend tot *houwen* 'houwen, hakken, snoeien' (Mnl. Wdb.), en *ecke, egge* 'hoek, grens' (o.c.). De oorspronkelijke betekenis is derhalve '(uit)hoek waar gekapt mag worden'. In Kapellen was de Houdegge > Houweik het perceel A 293 precies aan de hoek waar de Kattestraat een bocht van 90° maakt (zie kaart 4).

Hulst: 1541 *op de hulst* (K 9913, f. 6v), 1562 *op die hulst* (K 23.344, f. 7), 1619 *op de hulst* (KK1, 9), 1655 *de hulst* (KK1, 11), 1727 *op de hulst ... rgt. de winterbeke* (KK1, 7), 1792 *de hulst* (KK1, 4), 1824 *De hulst* (k. Boonaerts, B). Hulst betekent 'plaats waar veel hulstbomen groeien'. In Kapellen is de Hulst het veld tussen de Hulststraat, de Molenweg en de Winterbeekweg.

Kerseleerken: 1422 *j sille lants gheheten kerseleerken* (SG 7503, p. 5). Land bij een alleenstaande Kerselaar, zoals in Kumtich (Kel994, 45). **Kinderkerselaar**: 1575 *byden kinder kerseleer* (K 9890, f. 28v). Het eerste lid is een persoonsnaam, vgl. Jan de kinder (o.c., f. 30).

Linde 1: 1695 *die straete loopende van suerbempde naer die linde onder cappellen* (Jk f. 22v), 1697 *bosch gelegen onder cappellen aende linghe* (Jk f. 31v). Deze linde stond op de kruising van de Varenbergstraat en de Koningstraat. Een lindeboom stond altijd aan de kruising van belangrijke wegen.

Linde 2: 13 dec. 1768 *opdracht ... tot het bouwen van een capellen aen de Linde* (KK1, 3). Linde aan de kruising van Dorpsstraat en Bergeveldstraat.

Linde 3: 1821 *au Tilleul* (Tab). Linde op de vereniging van de Stationsstraat en de Groenstraat, in het zuiden van perceel A 273 (zie kaart 4).

Lindeken: 1450 *op dlyndeken tusschen dbeeringhen bloc* (SG 6485/1, f. 6v), 1473 *op dlyndeken* (SG 6485/2, f. 8v), 1609 *opt Lindeken rgt. berincx block* (SG 6485/3, f. 12).

Mispelaar: 1422 *aen den mispelere* (SG 7503, p. 2), 1473 *opten mispelere* (SG 6485/2, f. 2v), 1498 *op die mispelere* (O 1611, f. 1), 1562 *op den mispeleer rgt. die capelsche straet* (K 23.344, f. 9v), 4 aug. 1611 (land) *onder Cappellen, op den mispelaar* (SG 1451, f. 3 en 3v), 1783 *den mispelaar* (KK1, 5), 1821 *la Campagne du*

Mispelaer (Tab), 1824 *De mispelaer* (k. Boonaerts, A). Alleenstaande mispelaar waarbij de naam overging naar het hele veld in de omgeving van A 229 (zie kaart 4). De naam was ook bekend in Outgaarden, waar de kerk in 1759 land bezat *teghen den mispelaer* (K 22.494 b. 2).

Grote Mispelaar : 1695 *den grooten mispelaer* (K 23.326, f. 11), 1753 *den grooten mispelaer* (K 23.335, p. 72). De Mispelaar werd onderscheiden met de adjectieven groot en klein. Het land op de Grote Mispelaar hoorde meestendeel toe *aen de heeren van sinte marten tot loven* (K 23.326, f. 17v), namelijk de percelen A 229 en A 240 (kaart 4).

Kleine Mispelaar : 1695 *den clijnen mispelaer competerende int geheel aen derffgenaemen Lenaert mues* (K 23.326, f. 18). Land op A 248, grenzend aan de Glabbeekse Rodeweg. In 1730 hoorde *den cleijnen mispelaer* toe aan Guillam Genoué en Magriet Derden (KK1, 5). **Geert Vicka Mispelaar** : 1695 *Hendrick Vicka een block op de paelen van gelabbeek rgt. Lenaert mues met hennen clynen mispelaer oost ... ende wort genoemd geert vicka mispelaar* (K 23.326, f. 18). Het bedoelde perceel is A 249, op de grens met Glabbeek. Vergelijk ook in 1753 *Nu hendrick vicka te vorens geert vicka ... den clynen mispelaer rgt. den grooten mispelaer* (KK1, 26, f. 80). Perceel A 248 heet hier ten onrechte de Grote Mispelaar.

5.3. ANDERE BOSNAMEN

Anckerman : 1710 *5 dachmaelen bosch genaempt den anckerman* (KK1, 9). Bos dat grensde aan de Varenbergstraat. Anckerman is een bijnaam genoemd naar een huis de Anker (DB 60).

Gebrand : 1821 *le bois dit 't Gebrandt* (Tab). Bos aan het uiteinde van het Gebrandstraatje.

Hutte : 1670 (beemd) *genoempt de hutte* (K 23.325, f. 2v), 1695 *3 sillen bempts nu nieuw beplant bosch genoemd de hutte* (K 23.326, f. 5v), 1749 *3 sillen beemd nu bosch genaempt de Hutte* (Mech. map), 1753 *de Hutte*, met de opmerking *Desen Bosch is afgemaeckt het jaer 1753* (K 23.335, p. 51). Perceel A 314, met een hoekje grenzend aan de Ganzestraat (zie kaart 5). Het bos werd zo genoemd naar de hut van Matthys Otten. Vgl. 1638 *eenen bogardt*

daer een huysse placht op te staen genaempt matthys Otten hutte (Mech. map).

5.4. ALLE HAGEN SCHUTTEN

Borghaag : 1651 (beemd) *bijde neckerbeke geheeten die borchaege* (SG 7502, f. 23). Perceel B 253 in het Gasthuisveld. Gezien de ligging is *borg* wellicht niet 'burg, burcht', maar een bijvorm van berk (Ke1998, 26).

Huibrechtshaag : 1562 *op die winterbeeck rgt. die huijbrech-sche hage oft het scoofvelt* (K 23.344, f. 1v), 1695 *den voetwech van de biest naer de huybrechts haege oft de paelen van kersbeeck en cappellen oost* (K 23.326, f. 2). Haag van een zekere Huibrecht, gesitueerd aan de grens van Kapellen en Kersbeek. Niet identiek met de **Sint-Huibrechtshaag** : 1697 *St huybrecht haeghe* (K 2313, b. 35), 1705 *in sinte huybrechts haege alias die thielbor-sche hoeue gelegen tot cappellen* (K 9918, f. 15). Haag in het Lam-mekensveld aan perceel B 224.

Rozenhaag : 1422 *aen de roesen hage* (SG 7503, p. 11), 1473 *op die rosenhage* (SG 6485/2, f. 14), 1519 (beemd) *opten Roosenhaghe* (SG 7607, f. 7v), 1651 *op de roose haege rgt. het straetken loopende van t berchemsche velt naer cappellen* (SG 7502, f. 32), 1666 *op de roose haege* (K 23.338), 1669 *in de Roose Haghe* (k. AT f. 296v), 1670 (bos = B 353) *op de Rosehaege* (K 23.325, f. 9v), 1739 *op de roose haege* (KK1, 26 nr. 128), 1753 *De Tafel alhier* (= B 366) *in de Roose haeghe onder Capelle* (K 23.324, p. 15), 1783 (schae-rhout) *op de roose haegt* (KK1,5). Blijkens de ligging van de per-celen komt de Rozenhaag overeen met het gebied tussen de Ber-geveldstraat en de Stationsstraat, ten noorden van B 333 van de Tiense Armentafel. Rozenhaag is hier gewoon een haag van roze-laars (Paque, 328-329).

5.5. WIJNGAARDEN EN BOOMGAARDEN

Wijngaard : 1340 *supra locum dictum wigart* (LM f. 118v), 1422 *reynere noytyns van enen vierdel wigarts ghelegen te bergheem* (SG 7503, p. 1), 1473 *van eenre haluer sillen wigarts ghelegen te berchem* (SG 6485/2, f. 6), 1528 *straetken dat vanden wyngaerde ter*

capellen waert ghaet (O 1613, f. 4, nr. 36), 1609 *te berchem onder den wyngaert* (SG 6485/3, f. 5), 1651 *te Berchem onder den* (SG 7502, f. 11). Wijngaarden waren altijd gelegen op de hoogste delen van het dorp. In Kapellen lagen verschillende wijngaarden in Berchem en in het Lammekensveld.

Wijngaardeken : 1488 (Vrouwenpark) *noch een half boender elsens bochs opden voyenberch gheleghen gheheeten wiingardeken aenden lymbochs* (K 9544, f. 6v), 1684 *op den vaenberghe geheeten het wijngaerdeken rgt. de herbaen loopende van Thienen naer Diest* (K 9809). Wijngaard, daarna Elzenbos, in de nabijheid van de Zuurbemdse delle.

Cluppels boomgaard : 1562 *bogaert geheeten cluppels boegaert rgt. die capelsche straet* (K 23.344, f. 12). Namen voor boomgaarden komen weinig voor. Cluppels verwijst naar de vroegere eigenaar, vgl. 1562 *derfgenaemen mathys cluppels* (K 23.344, f. 8).

6. Graslanden

6.1. GEMEENSCHAPSGRONDEN

Gemeente : ca. 1370 *Communitas de capelle* (R 44.678, f. 18), ca. 1420 *di gemeynte vander capellen* (R 44.679, f. 14), 1541 *die gemeynte van cappelle* (R 44.683). Het gemeenschappelijke bezit van de dorpsbewoners werd aangeduid met Gemeente, in het Latijn *Communitas*.

6.2. GOEDE BEEMDEN

Beemd : uit *ban-made* is een 'banale' of gemeenschappelijke hooiweide, samengesteld uit *ban* 'rechtsgebied' en *made* 'weide' (EWN 244). Het is in Kapellen, net als in Glabbeek en Zuurbemde, het meest gebruikte woord voor grasland van goede hoedanigheid.

a. Benoeming naar de eigenaar

Bauwens beemd : 1695 *bauwens bempt* (K 23.326, f. 7v), grenzend aan *het straetken van die kercke naert lemmekens velt*, dit is weg 25 of Bergeveldstraat.

Becker Heijns beemd : 1638 *bempt geheeten becker hyns/heijns bempt* (Mech. map).

Calsterbeemden : 1562 *die calsterbeempden* (K 23.344, f. 5v). Beemd naast de Bergeveldstraat, B 39 of 41. Calster is een bekende familienaam, vgl. het Hof van Calster.

Coelsbemdeden : 1562-1646 *het coelsbemdeden rgt. den kerchoff van capellen* (K 3641, f. 1v), 1648 *het koels-bemdeden ... rgt. het kerchoff van capellen* (K 3641, f. 2v), 1753 *het Koetsbemdeden tot Capelle* (K 23.324, p. 7). Percelen B 409-410-411.

Cuypers beemd : 1668 *een bunder bempts geheeten cuypers bempt* (KK1, 12).

Everbeursbeemd : 20 feb. 1614 *den Euerbeurs bempt* (SG 1452). Beemd van de abdij van Averbode.

Gasthuisbeemd : 1646 *den gastheus bempt* (K 3641, f. 5), 1666 *den Gasthuysbempt* (K 23.338). Weide achter het verdwenen Gasthuis in Glabbeek.

Geert Vandervelden beemd : 5 maart 1615 (2 bunders beemd) *geheeten Geert vander velden bempt* (SG 1452).

Katlijnenbeemd : 1670 *den catlijnen bempt rgt. de witte vrouwen van thijnen ... de straete van de kerke naer berchem* (K 23.325, f. 2), 1695 *den catlijnen bempt* (K 23.326, f. 4v), 1749 *den Catlijnenbempt rgt. de witte vrouwen van thienen* (Mech. map). Perceel B 396-397 naast de Bergeveldstraat. Zo genoemd naar het Katlijnenaltaar in de kerk van Kapellen, vgl. 1422 *sinter katlinen autae*r (SG 7503, p. 11), 1562 *sinte Katherynen ende Genofeven autae*rer tot *Capellen* (K 23.344, f. 6). Op 19 mei 1610 werden beide altaren verenigd door Matthias Hovius aartsbisschop van Mechelen (K 23.326).

Petersbeemd : 31 okt. 1613 *den Peetersbempt* (SG 1452), 6 maart 1615 *die Peetersbempden* (SG 1452). Perceel B 208 in Kapellen aan de grens met Zuurbemde.

Poortbeemd : 1562 *den pootbempt* (K 23.344, f. 7), 1655 (beemd) *geheeten den poortbempt groot synde ontrent vijff sillen* (Mech. map), 1670 *den port bempt* (K 23.325, f. 2), 1695 *den poortbempt* (K 23.326, f. 4v), 1730 *den heer pastoir alhier van den portbempt* (KK1, 5) Perceel B 40 naast de Bergeveldstraat. Vgl. met het Poortveld in Aarschot, waarin *poort* verwijst naar «de dienst der poort», namelijk de dienst voor de uitdeling van levensmiddelen aan behoeftigen (Ke2009, 102).

Schuttersbeemd : 1562-1646 *den schutters bempt* (K 3641, f. 4), 27 maart 1615 *den schuttersbempt van Zuerbempden* (SG 1452), 1670 *den neckersbeeck rgt. den Schuttersbempt* (K 23.325, f. 6). Beemd van de Schutters van Zuurbemde, te situeren aan de Nekkersbeek.

Tafelbeemd : 1753 *den tafelen bempt* (K 23.324, p. 20), 1774 (verkoop van bomen) *in taefelen bempt* (KK1, 5). Beemd van de Tafel van Kapellen op B 35.

b. Andere voorbepalingen

Lange beemd : 1562-1646 *op den vroenhoff rgt. ... den langen bempt* (K 3641, f. 5v), 1670 (10 dagmalen beemd en land) *den Langenbempt* (K 23.325, f. 2), 1749 *den langen bempt rgt. de*

dorpstraet alhier suiijdt (Mech. map), 1821 *Langenbemd* (Tab). Percelen A 132, A 133 en A 158 (zie kaart 5).

Paanhuisbeemd : 1821 *la terre dite Paenhuys-bemd* (Tab). Plaats waar de weg naar Diest (nr. 1) de grens vormt tussen Kappellen en Kersbeek.

6.3. MAGERE GRASGRONDEN

6.3.1. *Driesen*

Driesen : 1655 *thien sillen geheeten de driesschen* (Mech. map), 1753 *thien daghmaelen bosch genaemt de driessen* (KK1, 2), 1774 (verkoop van bomen) *in de driessen* (KK1, 5), 1780 *bosch genaemt de driesschen* (KK1, 3). Idem als **Grote Driesen** : 1670 (2,5 bunder) *lants, eertijts weijde geheeten de groote driessen int berchsvelt* (K 23.325, f. 1). Groot perceel B 74, toebehorend half aan de kerk en half aan de tafel. Het was slecht land dat weinig opbracht. Daarom werd het in 1695 beplant met elzen en berken (K 23.326, f. 2; K 23.328, f. 93v).

Hoidries/Heidries : 1422 *op den hoydriesche* (SG 7503, p. 6), 1473 *op den hoydriesch* (SG 6485/2, f. 8), 1609 *den heydriesch* (SG 6485/3, f. 8v), 1651 (1 bunder beemd) *bij den meelbuijl, geheeten den heijdriesch* (SG 7502, f. 15), 1686 *den hoijdries* (KK1, 26). Schrale weide tussen het Krummelbos en de Steenbeek.

Potendries : 1340 *de poetdriessche gheleghen bouen den voyenberch, poetdriesch* (LM, f. 119 en 184), 1422 (land) *den potendriesschs neuen den voyenberch* (SG 7503, p. 8), 1473 *Mijn here van monsia vanden poeten driessche* (SG 6485/2, f. 12v), 1609 *Myn heer van moncheaux ... vanden pootendriesch* (SG 6485/3, f. 9v), 1717 *den pootendriesch rgt. de herstraete leijdende van thienen op diest* (KK1, 26). B 69-70-71, grenzend aan de Varenbergstraat. Het eerste lid is misschien de plantnaam *poot*, een soort wilde wortel (Paque, 414).

Wijndries : 1562 *den wyndriesch rgt. ... die gansen straet* (K 3641, f. 5v), 1629 (beemd) *den wyndries* (K 23.327, f. 9v), 1641 *den wyndries rgt. die ganssen straet ende die van tongerloye* (K 23.327, f. 132), 1680 *den wyndriesch* (K 23.328, f. 75). Het bedoelde perceel was belast met *der kercken wyn*, namelijk een

quaerdt wyns te weten een kanne oft pot. De dries grensde aan de Ganzenstraat en het Bos van Tongerlo (K 3641, f. 3v).

6.3.2. *Eusels*

Groot Eusel: 1422 *bi dat groet eeusel op de sneppenbeke* (SG 7503, p. 11), 1473 *bi tgroet eusel* (SG 6485/2, f. 8), 1528 (bos) *aen tgroet eussel ter cappellen by die steenbeecke* (SG 7607, f. 38), 1651 *het groot eüssel* (SG 7502, f. 20), 1747 *het groot eusel* (KK1, 26, nr. 94), 1845 *'t Groot Heusel* (ABu).

Grasland op perceel A 253 nabij de Sneppenbeek. Eusel is een weide van minder goede kwaliteit, afgeleid van het werkwoord *eeuwen* 'voederen', met het suffix *-sel*, dus *eeuwsel*.

Kalvereneusel: 1720 *1 dachmael geheeten het Calveren Eussel* (K 9809). Schrale weide waarop kalveren grazen.

Poerseusel: 1483 *te berchim geheten poerseusele* (O 1610, f. 5), 1528 *te berchim geheeten poerseussele* (O 1613, f. 4, nr. 36), 1600 *het posseneusel* (O 1614, f. 6v nr. 36), 1665 *het posseneuzel* (O 1617, p. 36). Schrale weide op B 224 naast de Bergeveldstraat. De betekenis van het eerste lid is onduidelijk.

Tarwe-eusel: 1519 *onderhalf sille beemps gelegen op de doode beecke gheheeten terwe eussel* (SG 7607, f. 9). Weide op A 313, tussen de Veldekensweg en de Ganzestraat.

Waroetsen eusel: 1562 *vanden waenroetsche beempt oft eusel* (K 23.344, f. 4), 1730 *vanden waroetsen euvel* (= eusel), (KK1, 5), 1733 *den waroetsen eusel* (KK1, 5), 1753 *den waeroetsen eusel ... opden maneschijn* (KK1, 5), 1753 *D'abdye van Everbode ... vanden waeroetsen Eusel* (K 23.324, p. 13). Weiland op B 83-84-85 (zie kaart 9). De Waroetsen eusel is een vervorming van de «Waanrodese eusel». Het was een weiland dat had toebehoord aan de heer van Waanrode.

6.4. TOPONIEMEN MET WEIDE

Drogeweide: 1783 *de drooge weijde en het berghsche velt* (KK1, 5), 1824 *Drooge Weyde* (k. Boonaerts, B), 1845 *de plaats gezegd: Droogeweide* (ABu), ca. 1860 *Drooge weide* (k. Popp). Weide in de omgeving van B 41-42 en B 76.

Kerkweide : 1845 *het land gezegd Kerkweide* (ABu). Weide op A 308 langs de Steenbeek, eigendom van het Sint-Katelijnenaltaar, aan het uiteinde van het Kattestraatje.

Koingsweide : 1845 *de plaets gezegd : Koingsweide* (ABu). Weide op A 210 op het uiteinde van weg 20, met eigenaardig, on-Nederlands aandoend eerste lid.

Mechelenweide : 1845 *het bosch gezegd : Mechelenweide* (ABu). Bos aan het uiteinde van weg 17, met kadasternummer A 258. Het eerstelid is een persoonsnaam, vgl. 1473 *fieren van mechelen* (SG 6485/2, f. 4v).

Tongelse weide : 1717 *Tongelse weijde* (k. Tong). Deel van het grote perceel A 187, eigendom van de abdij van Tongerlo.

Veeweide : 1541 *der veeweyen* (K 9913, f. 17v), 1562 *op die veeweije* (K 23.344, f. 1v), 1575 *die baghynen van aerschot van bosch op de veeweije* (K 9890, f. 29v), 1643 *ontrint de veewye* (K 9917, f. 20v). Niet gelokaliseerd. Veeweide of weide geschikt voor het houden van vee.

6.5. ANDERE WEIDEBENAMINGEN

Draaier : 2 april 1615 (1/2 bunder beemd) *te Cappellen geheeten den drayer* (SG 1452). Weide ergens naast weg 9 (Groenstraat).

Hornink : 1600 (beemd) *geheeten die hornicx* (O 1614, f. 29 nr. 182), 1738 *de hornincx* (O 1627, nr. 182). Weide langs de Bergeveldstraat. Vgl. met de persoonsnaam Hornikx, bijnaam voor een onwettig kind (DB 625). De beemd kan dus eigendom geweest zijn van een ongehuwde moeder.

Meelbuidel : ca. 1450 *den moel/meelbudel* (SG 7570, f. 1v), 1483 (beemd 4 1/2 zille) *op de langebeke gheheeten den meelbudel* (O 1610, f. 13v), 1483 *die meelbuijdel, de meelbuijdel* (O 1610, f. 17 en 17v), 1600 *den meelbuijl* (O 1614, f. 34v nr. 215), 1678 *den bosch genaempt den meulbeul* (O 1035), 22 april 1772 *den meelbuijdel ... rgt. de herbaene van Thienen op diest* (KK1, 9). Op 10 okt. 1781 was het *seker huijs, hof block ende boomgaert genaempt den meelbuijle groot vyf dagmaelen*, door Joannes Everaerts afgestaan aan Nicolaus Sneijders (KK1, 9). Dit goed kwam overeen met A 264 tot A 267, grenzend aan de weg van Tienen naar Scherpenheuvel. Meelbuidel betekent mogelijk «zak meel», een wel zeer eigenaardige naam voor een weide.

7. Akkerland

7.1. HOEVE ALS LANDMAAT

Hoeve : 1473 *Moen mathijs van enen half boender lans ghelegen op die hoeue* (SG 6485/2, f. 16). Het woord *hoeve* wordt dikwijls verward met *hof* in de huidige betekenis van 'hoeve, boerderij'. De primaire betekenis van Middelnederlands *hoeve*, *hove*, *hoef*, Oudnederlands **hova*, is 'oppervlakte land nodig voor het onderhoud van een gezin' (Van Osta, in : VG). In Attenrode-Wever varieerde zulke hoeve van 3 tot 9 bunders (Ke2007). Enkele hoeven hadden een specifieke benaming, meestal van een vroegere landbouwer (Ke2007, 239).

Thielborgshoeve : 1541 (beemd) *in die thielborchs houe te cappellen* (K 9913, f. 27), 1705 (1/2 bunder) *in sinte huybrechts haege alias die thielborsche hoeue* (K 9918, f. 15). Gebied in de omgeving van B 224, genoemd naar een eigenaar Thielborg.

7.2. VERBINDINGEN MET LAND

Drietafelland : 1629 *1 sille op het coninxvelt rgt. ... het dry tafel lant* (K 23.327, f. 11). Het perceel B 107 in het Koningsveld grensde aan 3 aan elkaar gelegen percelen, die eigendom waren van een Tafel : B 109 hoorde toe aan de Tafel van Tienen, B 116 aan de Tafel van Zuurbemde, B 115 aan de Tafel van Kapellen. Zie kaart 9. In Sint-Margriet-Houtem was het nog straffer. In 1643 lagen in het gehucht Stok *die vier tafelen*, percelen van 4 armentafels (Ke2006, 150).

Kerkenland : 1422 *aen de neckersbeke bi der kerken lant vander cappellen* (SG 7503, p. 2). Land van de kerk nabij de Nekkersbeek.

7.3. EEN AANEENGESLOTEN BLOK

Blok is het voornaamste woord voor een door heggen of houtkanten ingesloten perceel, uit Middelnederlands *beloke*, bij het werkwoord *beluiken*. Een blok is kleiner dan een veld en is meestal gewoon een synoniem van perceel toebehorend aan dezelfde

eigenaar. Niet alle blokbenamingen zijn te lokaliseren. Het eerste lid is dikwijls de naam van een eigenaar. Vgl. 1730 *machiel van thienen blocxken* (KK1, 5).

Bleuken : 1754 (1 bunder) *soo lant als bempt ... op den mispe-laer geheeten de bleucken* (KK1, 26, f. 81). Bleuken is de umlautsvorm van Bloken, zoals in Budingen (Ke2005, 95).

Beringenblok, Berincxblok : 1450 *op dlyndeken tusschen dbeeringhen bloc, tcrayenbroeck ... ende beeringhen bloc* (SG 6485/1, f. 6v), 1473 *tbeeringen bloc* (SG 6485/2, f. 9), 1609 *opt Lindeken rgt. berincx block* (SG 6485/3, f. 12). Het eerste lid is een persoonsnaam, vgl. 1450 *Wouter van beeringhen* (SG 6485/1, f. 6v). Berincx is een afleiding van Bernhard (DB 112).

Kranenblok : 1422 *den cranen bloke* (SG 7503, p. 8). Het eerste lid kan verwijzen naar kraanvogels. Cranen is ook een bekende familienaam, onder meer in Aarschot (Ke2009).

Ongelegen Blok : 1562 *in dongegele block* (K 23.344, f. 3v), 1666 (Tafel van Kapellen) *het ongelegen block* (K 23.338), 1753 *een sille ende half geheeten het Ongelegen Block* (K 23.324, p. 21), 1783 *het ongelegen block* (KK1, 5). Perceel B 86, eigendom van de Armentafel van Kapellen. Ongelegen betekent ongeschikt, een voorbeeld van volkse ironie.

Papeblok : 9 nov. 1835 (bos) *genaemt het papeblock* (K 23.324, nos blad). Pape betekent geestelijke.

Pastors van Vissenakenblok : kopie 1875 (pastoor St. Pieters Vissenaken) *4 dagmaal bempts en lants nu bos gelegen tot Capellen geheten pastors van Vissenaeken block* (K 23.182, p. 22).

Torenblok : 1783 *het toren block* (KK1,5).

Wittevrouwenblok : 1705 *een block lants gelegen tot cappellen groot een boender genoemt het wittevrouwen block* (K 9918, f. 13). Noordkant van perceel B 365, eigendom van de Wittevrouwen van Tienen.

7.4. NAMEN MET GOED

Ballis goed : 1753 (1 bunder bos) *genoempt Ballis goet* (K 23.324, p. 73), 1780 (1 bunder) *competerende de kercke, genaemt ballis goet* (KK1, 5). Middelnederlands *goed* betekent : grond,

erf, landgoed. In de meeste gevallen wordt *goed* voorafgegaan door de naam van de eigenaar.

Jochmans Goed : 1789 (verkoop) *de helligt van zeker boinder land ... in jongmans goed* (KK2, 5), 1824 *Jockmans Goed* (k. Boonaerts, A), ca. 1860 *Jockmans goed* (k. Popp). In de volkstelling van 1709 komt Jochmans voor.

7.5. VELDEN TUSSEN HOOFDWEGEN

Oorspronkelijk betekende *veld* de uitgestrekte, open woeste vlakte buiten de akkers en de weiden. Sinds de late middeleeuwen is veld een geheel van akker- en weiland, gelegen tussen hoofdwegen. Deze velden kregen een specifieke voorbepaling die meestal verwijst naar de ligging (Kinkomveld).

Altena's veldeken : 1473 (beemd) *bi dat outenaetsche veldeken* (SG 6485/2, f. 2). Veld bij het gehucht Altena.

Beemdveld : 1562 *opt beemptvelt* (K 23.344, f. 9). Veld groten-deels bestaande uit beemden.

Berchemseveld : 1541 *byt berchemsche velt* (K 9913, f. 15v), 1562 *op scollenberch oft by t berchemsche velt* (K 23.344, f. 2v), 1575 *aent berchemsche velt* (K 9890, f. 9v), 1600 *het straetken van cappellen naer het berchimscheuelt* (= nr. 25) (O 1614, f. 29 nr. 182), 1609 *byt berchemsche velt* (SG 6485/3, f. 2), 1651 *by t' Berchemsche velt* (SG 7502, f. 6), 1738 *van capellen naer het berchum velt* (O 1627, nr. 182). Idem als **Bergseveld** : 1647 *te Berchem onder Capellen rgt. het Bersche velt* (K 3007, f. 6), 1669 *aent berse veldt* (k. AT f. 297v), 1670 *int berchsvelt* (K 23.325, f. 1), 1688 *opt berchsche velt* (Jt f. 1v), 1738 *op't Berchsche velt* (O 1627), 1792 *het berghse veld* (KK1, 4), 1824 *Bergse Veld* (k. Boonaerts, B).

Zeer groot veld in het gehucht Berchem. Het niet meer begrepen *Berchemse-* sleet af tot *Bergse-*.

Gasthuisveld : 1483 *inde prochie vander capellen opt gasthuijs uelt* (O 1610, f. 4), 1528 *opt gasthuysuelt rgt. de zichense strate* (O 1613, f. 5v nr. 46), 1631 *opt Gasthuijsvelt* (O 16, f. 45v), 1647 *op het gasthuys velt onder cappellen* (K 3007, f. 13v), 1790 *in 't gasthuijs veld onder Cappellen* (K 23.172, nr. 7).

Veld ten zuiden van het Tafelbos, tussen het Gebrand straatje en de Scherpenheuvelsebaan, in Kapellen en Glabbeek, zo genoemd naar het verdwenen Gasthuis van Glabbeek.

Kinkomveld : 1753 *Het kinckom veldeken wort genomen van dat gat, daer men plaeght op en af te reyden, tegens de Heere straete tot op het strayken naer den verloren cost op de schouw van het out huys* (K 23.335, p. 69), 1773 *vierde canton t'lammekens ende kinckomveldt* (KK1, 12). Veld in het zuiden van Kapellen, zo genoemd naar het gehucht Kinkom.

Koningsveld : 1454 *opt coninx velt tusschen de heerstrate die leydt vander capellen te diest wert* (K 20.193², f. 86), 1541 *opt coninxvelt* (K 9913, f. 1), 1629 *op het coninxvelt* (K 23.327, f. 11), 1643 *op coeninck velt* (K 9917, f. 14), 1670 *in het Conincks velt* (K 23.325, f. 1v), 1697 *op het koningx velt* (K 2313, b. 35), 1724 *op het coninx veldt* (KK3, 1), 1792 *conicx veld* (KK1, 4), 1824 *Konings Veld* (k. Boonaerts, B). Groot veld tussen Koningstraat en Hulststraat, nu doorsneden door de Diestsesteenweg. Het eerste lid is een bekende familienaam, ontstaan als bijnaam voor bvb. de koning van een schuttersgilde (DB, 697).

Kraaiennestveldeken : 1609 *opt craijennest veldeken* (SG 6485/3, f. 5). Veld bij de Kraaiennest (zie daar).

Lemkensveld, Lammekensveld : 1519 *op dlemmekens velt* (SG 7607, f. 6v), 1541 *opt lemkens velt* (K 9913, f. 1), 1549 *op het Leukens velt onder capellen* (O 279), 1562 *opt lemkensvelt rgt. die heertraet van Thienen na zichenen* (K 23.344, f. 5v), 1666 *op het lemmekens velt* (K 23.338), 1669 *opt Lammekens veldt* (k. AT f. 293), 1689 *op het lemmekens velt onder cappellen* (Jt f. 4v), 1753 *het straeyken naer het Lammekens velt* (K 23.324, p. 7'), 1783 *in het lammekens velt* (KK1, 5), 1787 *op het lemmekensvelt* (KK2, 5), 1792 *lammerkens veld* (KK1, 4), 1824 *Lammekens Veld* (k. Boonaerts, B).

Veld tussen de Stationsstraat en het verdwenen deel van de Varenbergstraat, gedeeltelijk ook onder Glabbeek. Het eerste lid herinnert aan de vroegere bezitter Lemmekens of Lammekens, vleivorm van de Germaanse naam Lambrecht (DB 723). Het herstel van vormen met a (Lammekensveld) in de 17de eeuw wijst op een associatie met lammeren.

Netelzeepveld : 1845 *landen gezegd Netelzeepveld* (ABu). Zo genoemd naar de Netelzeep in Bekkevoort.

Schoofveld : 1562 *op die winterbeeck rgt. die huijbrechsche hage oft het scoofvelt* (K 23.344, f. 1v), 1666 *het schoefvelt* (K 23.338), 1753 *op het schooff velt* (K 23.324, p. 53). Veld naast A 56, op de grens met Kersbeek. Schoof kan verwijzen naar de belasting met de derde schoof.

Veldekens : 1753 *het straeken naer het veldeken* (K 23.324, p. 69), 1824 *Vellekens* (k. Boonaerts, A), 1845 *Veldekens* (ABu). Veld tussen de Kattestraat en de Veldekensweg.

Winterbeekveld : 1655 *opt winterbeeckvelt* (KK1, 11). Veld in de omgeving van de Winterbeekweg nr. 35.

7.6. OPPERVLAKTENAMEN

Zoals elders in onze regio worden in Kapellen enkele terreinwoorden gevormd met *bunder* en *zille*. **Halfzilleken** : 1730 *het schaerhout vant half silleken* (KK1, 5). **Tafelhalfbunder** : 1780 (verkoop van hout) *op het taeffelen halfboender* (KK1, 5). **Vierbunders** : 1845 *het bosch gezegd : de Vier Bunders* (ABu). Bos op A 257, idem als het Krummelbos.

7.7. ANDERE SPECIFIEKE BENAMINGEN

Derdeschoof : 1473 *van enen 1/2 boender lans ... gheheten den dertschoef* (SG 6485/2, f. 15). Land waarop de belasting stond van de derde schoof.

Driebek : 1717 *den gansebos met den Drijbeck* (k. Tong). Driehoekig perceel A 292.

Kraaiennest : 1422 *biden crayen neyst* (SG 7503, p. 1), 1450 *aen den crayennest* (SG 6485/1, f. 1), 30 okt. 1614 *te berchem rgt. den crayennest* (SG 1452), 1631 *onder Nijeüwer Cappellen opde Sichenstraete bijden craijennest* (O 16, f. 49), 1725 *huys ende hoff gheheten den craijenest* (KK1, 26), 1763 (H. Geest Leuven) *onder neüw cappelle bij den craijen nest* (O 15, nr. 19). — Percelen B 313 tot B 318. In 1651 hoorde de Kraaiennest toe aan Jan Moreijn bij *coope*. Hij bouwde er een huis op (SG 7502, f. 10).

Langestreep : 1753 *de langhe streep* (K 23.324, p. 68), 1774 *in de lange streep* (KK1, 5). Langestreep = percelen B 36-37.

Lee flap : 1454 *ter stede gheheyten lee flap* (K 20.193², f. 86).

Lepelaar : 1629 *op schollenberch rgt. ... den lepelaar* (K 23.327, f. 8), 1651 *Peeter de Vreck met synen gront geheeten den lepeleer* (SG 7502, f. 16v), 1668 *een bunder bempts gelegen op den maeneschijn geheeten den lepeleer* (KK1, 12), 1717 *Jan borremans met syne erfve geheeten den lepelaar* (KK1, 26). Beemd op B 81, ten zuiden van de Maneschijn en grenzend aan de Varenbergstraat. De lepelaar is een vogel, die behoort tot de familie van de ooievaars met een lepelvormige snavel.

Lichtenborg : 1541 *opten lichten borch* (K 9913, f. 7v), 1643 *op den Lichtenbrocht* (K 9917, f. 9), 1670 *op Lichtenborch rgt. ... de paelen van het biest cauter* (K 23.325, f. 2v), 1695 *op den Lichtenborch* (K 23.326, f. 5), 1749 *op den lichtenborgh* (Mech. map). Perceel B 145 tussen de Molenweg en de Oude Molenweg. Lichtenborg is een familienaam.

Maneschijn : 1575 (beemd) *op den maeneschijn* (K 9890, f. 26), 1609 *byt maeneschijn* (SG 6485/3, f. 8), 1651 *bijde manescheijn* (SG 7502, f. 14v), 1666 *op de maenschijn* (K 23.338), 1670 *in den maeneschijn* (K 23.325, f. 2v), 1753 *opden maneschijn* (KK1, 5), 1780 *op het veldeken genaempt den maenescheyn* (SG 154), 1824 *De maenschein* (k. Boonaerts, B), 1845 *het bosch gezegd : Maenschyn* (ABu).

Maneschijn is het veld gelegen aan de westkant van de Koningstraat, omgeving B 79-83 (zie kaart 9). Dit toponiem is ook bekend in Asse, Geetbets en Helen-Bos (Ke2005, 262-263). Wellicht verwijst de Maneschijn naar een eigenaar die wegens zijn kaal hoofd spottend *maneschijn* werd genoemd (DB 813).

Pei : 1558 *in de peye van Oplinter* (K 9914, f. 6). Het woord *peye* komt ook in Zuurbemde voor. Pei wordt gewoonlijk verklaard uit *pede* 'moeras' (TW 788, VB 360). In Kapellen is de Pei van Oplinter te situeren aan het Vroonhof. De betekenis blijft duister.

Sluisman : 1740 *den Sluysman* (Wauters, 17), 1824 *Sluysman* (k. Boonaerts, A), ca. 1860 *Sluysman* (k. Popp). Veld tussen de

Sint-Katarinastraat en de Groenstraat (zie kaart 6). Sluysman is een beroepsnaam voor een sluiswachter (DB 1135).

Verloren Kost: 1698 *in loco vulgo den verloren cost* (Mech. map), 1722 (tafel Zuurbemde) *een dachmael weijde onder capellen geheeten den verloren cost* (Jt f. 84), 1724 *den verloren cost* (KK3, 1), 1729 *den verloren cost* (K 23.176), 1753 *het strayken naer den verloren cost* (K 23.335, p. 69), 1790 *1 dagmael bosch en weijde onder Cappellen vulgo den verloren kost* (K 23.172).

De Verloren Kost is de naam van het perceel B 213 in Kapellen aan de grens met Zuurbemde en bij uitbreiding van het kleine veld tussen de Doleegstraat en de verdwenen Heerstraat naar Diest. Zo wordt een perceel van de Armentafel van Glabbeek-Zuurbemde D 1 (verder lopend in Kapellen als B 216) ook gesitueerd op de Verloren Kost. Dit bekende toponiem is een uiting van volkshumor en verwijst naar weinig rendabel land, zoals in Aarschot, Goetsenhoven, Genk, Kontich, enz.

8. Kerkelijke gebouwen

8.1. DE KERK VAN O.L.V. GEBOORTE

Kerk van Kapellen: 1422 *die kerke vander cappellen* (SG 7503, p. 4), ca. 1450 *der kerken vander nuwer capellen* (SG 7570, f. 1), 1450 *de kerke vander cappellen* (SG 6485/1, f. 2v), 1483 *de kercke vander capellen* (O 1610, f. 11v), 1519 *de kercke van cappellen* (SG 7607, f. 7v), 1747 *de kercke van nieuwer cappelle* (KK1, 26, nr. 110), 1753 *de kercke van nieuwer cappellen* (KK1, 2), ca. 1860 *Kerk* (Popp).

Over de bouw van de oude kerk is weinig geweten. De brochure van Glabbeek (p. 35) vermeldt dat de oude kerk dagtekende van de 16de eeuw. In het archief wordt de kerk zeker al vermeld in 1422 en rond 1400 was er een altaar toegewijd aan Maria: *Altare beate marie in capella* (R 44.677, f. 17v). Bovendien ging het patronaat in 1235 over naar het kapittel van Tongeren (Mech. map).

De bezoeker trof in de oude kerk nogal wat naakte beelden aan. In de visitatie van 1599 staat duidelijk in het Latijn: *Picturas quasdam indecentes ob turpem nuditatem iussi eradi*, of vertaald: «Ik heb bevolen om zekere onwelveoglijke afbeeldingen omwille van hun onzedelijke naaktheid weg te krabben» (D1).

Op 16 nov. 1756 sloot pastoor J.B. Van Hemelrijck een akkoord met Sieur Peeter Vandijck uit Leuven om te *vermarberen den Hoogen Autaer met den autaer van O.L. Vrouw binnen de kercke van nieuwer cappelle*. Het vermarberen kostte 14 pistolen + 1 pistool drinkgeld voor zijn zonen (KK1, 2).

Op de kaart van P.C. Popp staat de kerk getekend op B 406. Ze had een oppervlakte van 3 a 40 ca. Op dezelfde plaats kwam een nieuwe kerk. Hiervoor kwam de toelating op 22 oktober 1876.

Kerkhof van Kapellen: 1562-1646 *den kerchoff van capellen* (K 3641, f. 1v), 1651 *teghens ouer den kerckhoff* (SG 7502, f. 8), 1730 *tegenover het kerckhoff* (KK1, 5), 1821 *au Cimetière* (Tab), ca. 1860 *Kerkhof* (Popp). Het Kerkhof heeft het nummer B 405, met een oppervlakte van 24 a 30 ca.

8.2. DE OUDE EN NIEUWE PASTORIE

Oude Pastorie, Oud Pastoreel Huis : 1655 *1/2 bunder landt genaempt de pastorije vyt oorsaecke dat het pastoreel huys daer op placht te staen* (Mech. map), 1670 (*1/2 bunder*) *soe weij als lant, geheeten de oude pastorie* (K 23.325, f. 1), 1686 kopie 1786 *het huys van den heere pastoir* (KK1, 25), 1711 *pastoreel huys* (KK1, 3), 1714 *de pastorije van Nieuwer cappelle van een half bunder Rauwagie daer voor desen huys ende hoff ploght op te staen gelegen tot nieuwe Cappelle ontrent de kercke aldaer genoempt die oude pastorye* (KK1, 26, f. 78), 1749 *5 dachmaelen lant genaempt de oude pastoreije rgt. de dorpstraet alhier noordt* (Mech. map), 1753 *de oude pastorije* (K 23.324, p. 68). In de visitatie van 1599 lezen we : *noua capella : non est domus pastoralis* (Vis. D1), dus «in Nieuwer Kappellen is er geen pastorie». Er had wel een pastorie gestaan op het grote perceel B 38, aan de oostzijde van de Bergeveldstraat. De benaming Oude Pastorie ging over op het land. In 2007 staat hier **Feestzaal De Mispel** (opschrift).

Pastorie : 1786 *de pastorije* (Mech. map), 1821 *le Bien de la Cure* (Tab), ca. 1860 *Presbytère, Pastory* (Popp). Met de bouw van een nieuwe Pastorie werd begonnen op 5 oktober 1753. De nieuwe Pastorie staat op B 402 (3 a 60 ca), met de hof op B 403 (21 a 50 ca), de boomgaard op B 404 (40 a 30 ca) en een weide op B 397 (32 a 60 ca), gelegen aan de zuidwestzijde van de kerk, Dorpstraat 40. Het bouwjaar is aangeduid met ankers in de gevel : 1754. Nog op 3 augustus 1786 werd er een uitgave gedaan van 1830 guldens en 6 stuivers *tot restaureren ende optreken van de pastorije* (Mech. map).

Pastors. Sommige pastors vielen op door hun vreemd gedrag. In 1633 was Everardus a Kempis *pastoer van nuwer capellen* (K 23.337). Na zijn overlijden maakte pastoor Walterus Follaerts van Attenrode op 27 okt. 1654 een inventaris op. Deze inventaris van 59 blz. beschrijft o.a. *eenighe oude parkemente brieuen seer onleesbaer, int huijs gevonden*, en klachten tegen de pastoor en zijn antwoord. In 1655 had de verkoop van alle meubelen plaats. Kledingstukken konden wegens hun slechte staat niet verkocht worden : *allen de clederen sijn aen schaemelen menschen wijtgereijckt, want was schandeleus de selue publijckelijck te*

vercoepen. Op 23 en 24 mei 1655 volgde de specificatie van de goederen en renten gekocht door a Kempis. Kort voor hij stierf, had de pastoor nog geld ontvangen. Toch was er bij zijn dood niet één stuiver in het huis te vinden. Het lag niet in de aard van de pastoor om veel geld uit te geven, *want hy en was nijet liberael int vuytgeuen*. Buiten twee cellezusters waren in het huis nog geweest: *sijnen broeder Jan Kempeners met syn huijsvrouwe, ... ende sijne suestere Gertruijdt Kempeners met haeren man Jan Godtschalx*, zo lezen we op de laatste bladzijde (Mech. map, p. 59).

De naam van de pastoor A Kempis was gewoon een verlatijning van Kempeneers. In 1670 bedroegen de renten in geld 6 gulden 10 stuivers. Deze werden verhaald op de erfgenamen van a *Kempis saeliger*. De helft betaalde Geertruijdt Kempeners oft Godtschalcks, wonende te Glabbeek, de andere helft Jan Kempeners, wonende te Rutten bij Sint-Truiden (K 23.325, f. 3v).

Een tweede besproken figuur was Adrianus de Neve. Hij was pastoor in Kapellen in 1695 en later (K 23.335, p. 1). Over hem lezen we dat hij *het dorp van nieuw cappellen in groote kosten en rusien hadde gebraght, en siende dat hij tot sijne intentie niet en conde geraken, heeft sijn parochiaenen verlaten, en is pastoor tot Oplinter geworden* (SG 7494, brief «reflexien»).

8.3. OUDE EN NIEUWE KAPELLEN

Kapel van O.L.Vrouw van Onrust: 1710 *betaelt aen nagels om te verbruijcken jnde kercke ende aen de cappelle; betaelt ... voort* [= voor het] *witten der selue cappelle ende pastorije* (K 23.331), 1753 (Mispelaar) *de straete lydende naer de cappelle* (KK1, 26, f. 80), 1753 *Chapel de Notre Dame* (KPH 1082), 1821 (chemin) *jusqu'au N° 1 près de la chapelle* (Tab), 1999 *Kapel O.L.V. van Onrust* (k. NGI), 2009 *O.L.Vrouw van Onrust B.V.O.* (opschrift).

Kapel in de zuidoostelijke hoek van Dorpstraat en Stationsstraat op B 377, naast een jonge lindeboom, niet ver van de Openbare Bibliotheek. De oude kapel staat getekend op het plan van 1753 (KPH 1082). De oudste vermelding vond ik in 1710, maar de kapel was zeker ouder. Echtparen met onrustige kinde-

ren kwamen bij deze kapel bidden. Na de wegverbreding werd ze afgebroken en ernaast weer opgebouwd.

Kapel van Sint-Huibrecht : 1768 *een capelleken aen de Linde* (KK1, 3), ca. 1860 *Chapelle* (k. Popp). Op 13 december 1768 maakte Joannes Croes, *sieck van lichaem* en getrouwd met Geertruyd van Lorijnen *syn gewesene huijsvrouw*, zijn testament. Hierin schonk hij aan pastoor J.B. Van Hemelrijck *seventigh guldens tot het bouwen van een capelleken aen de Linde by het huys van hendrick Dillen* (KK1, 3). Waarschijnlijk was dit de Sint-Huibrechtskapel. Deze stond rond 1860 tegenover B 415a en b bis (zie kaart 7b), bij de vereniging van de Dorpstraat en de Bergeveldstraat. Ze werd afgebroken tijdens de wegverbreding (broch. Glabbeek, p. 42). Nu vinden we hier een open plaats voor de Fintro-bank, Dorpstraat nr. 48.

Kapel van O.L.Vrouw : ca. 1946 *Kapel O.L.Vrouw (van Scherpenheuvel of van Lourdes)* (Jacquemijn, 2000). Dit kapelletje in rode baksteen (nu wit geverfd) staat op de hoek van de Grote en Kleine Groenstraat op perceel A 173. Het werd gebouwd door de grootouders van Marc Jacquemijn na de oorlog, als dank voor de goede afloop.

Kapel van O.L.Vrouw van gedurige bijstand : 1961 *O.L.Vrouw van Gedurige Bijstand* (steen boven de ingang). Deze kapel op de hoek van de Sint-Katarinastraat en de Dorpstraat (A 116) werd opgericht door Petrus Van Schoubroeck met de hulp van vrijwilligers en ingezegend op 4 juni 1961 (Vanstockstraeten, 2000). Een *Confrerie van O.L.Vrouw van Bystandt* bestond al vroeger. Bij testament van 12 juli 1779 schonk Joannes Schuermans 150 gulden aan pastoor Pieter H. Ridderbeeks voor deze Confrerie (K 23.324, achteraan).

9. Burgerlijke bouwwerken

9.1. NAMEN MET HOF

Cluppelshof : 1562 *een huys ende hof gelegen ter cappellen geheeten Cluppelshof nv ter tyt toebehoorende wouter weers* (K 23.344, f. 8). Boerderij langs de Dorpstraat, eigendom van de erfgenamen van Mathys Cluppels. Cluppel of Clippel is onder meer de beroepsbijnaam van een klokluider (DB 254).

Greffienhof : 1651 *twee plecxkens beempt nu huys ende hoff groot ontrent een bonder geheeten den Greffienhoff* (SG 7502, f. 9). Dit huis wordt gesitueerd aan *die straete loopende van kinckom naer Gelabbeke*. Het eerste lid is mogelijk een afleiding van een Germaanse voornaam Griffo (DB 539).

Pitshof : 1647 *een half bonder bempts geheeten den Pitshof rgt. het straetken naer het cruysken* (K 3007, f. 10), 1669 *Philip peeters den auden van den pitshoff* (K 3007, f. 201v). Naam van een wei-de langs het Gebrand straatje nr. 22. Het eerste lid is waarschijnlijk een verdwenen familienaam.

Spelthof : 1562 *eenen hof geheeten den spelthof* (K 23.344, f. 7v). Spelt is een soort grove tarwe.

Swevers hof : 1483 *ter cappellen achter sweuers hof* (O 1610, f. 18v). Voor het eerste lid, vgl. 1483 *Jan sweuers* (f. 21v).

Vroonhof : 1422 *op den vroenhof* (SG 7503, p. 10), 1473 *op den vroenhof* (SG 6485/2, f. 5v), 1562-1646 (beemd) *op den vroyen hof, op den vroenhoff* (K 3641, f. 5v), 1609 *opden vroenhoff* (SG 6485/3, f. 8), 1666 *opt vroenhof* (K 23.338), 1730 *Hendrick nagels vant vroenhoff* (KK1, 5), 1753 (1 bunder beemd) *geheeten het vroenhoff half kerck en half tafele goet* (K 23.324, p. 58), namelijk A 157 van de kerk en A 156 van de tafel, 1824 *Froon hof* (k. Boonaerts, A), 1845 *Froonhof* (ABu).

Het toponiem Vroonhof/Vroonhof, 'hof van de heer', is ook elders bekend, onder meer in Kuntich en Aarschot. In Kapellen is het Vroonhof de omgeving van A 155-158 (zie kaart 5).

Willekenshof : 1562-1646 *den willikens hof* (K 3641, f. 5v), 1629 (beemd) *geheden den willikens hof* (K 23.327, f. 9v), 1648 *bo-gardt tot Capellen geheeten den willikens hof* (K 3641, f. 3v). Beemd of boomgaard, aan de noordkant grenzend aan de Dorps-

traat. Willeken is een verkleinwoord afgeleid van de voornaam Willem (DB 1325).

Clothoven : ca. 1370 *Heinricus vincke ... de orto dicto clottehouen* (R 44.678, f. 18), ca. 1400 *Henricus vinke de orto dicto clothouen* (R 44.677, f. 17v). Clotte/Clot is een familienaam (DB 255).

9.2. BELANGRIJKE HUIZEN

Pachthof van de Bogaarden. In 1642 stelde het convent van de Bogaarden van Diest zich borg voor het huis van Ghysbrecht Smets en Cathlyne Schepers *gehuijsschen*, groot 7 bunders (K 13.620). Op de achterkant van het document staat als aanvulling: *wort ons nu betaelt door de Weduwe van Hendrick Smits woonachtich tot miscom*. Het bedoelde pachthof stond in de westelijke hoek gevormd door de Dorpstraat en de Sint-Katarinastraat, A 115 tot A 121, en nog andere panden. Op 21 april 1671 verklaarden de Bogaarden van Diest dat zij *behoorlijck* (hadden) *geeuinceert* [= uitgewonnen] *seecker huys hoff ... groot ontrent die sesse boinderen een halff gelegen tot Nieuwer Capellen* (K 13.620).

Op 27 nov. 1728 verhuurden de paters Bogaarden *seker pachthouwe ... bestaende in huijs, schuere, stallinge, boomgaert ende landden daer aen gelegen* aan Joannes Genoux. In 1732 verhoogden de paters de huur, omdat *bij de winninge een boinder landt* (was) *bij gecoght* (o.c.). Gilliam Genoux, Joannes' broeder, stelde zich borg. In 1753 komt deze Gilliam als eigenaar voor, *bij coope*, van het pachthoff onder Capelle (K 23.324, p. 11).

De huizen van Courant. Het huis rechts van de Bergeveldstraat (B 415, B 414) of Dorpstraat 46 was in 1821 het huis van Jan Courant en rond 1860 van burgemeester Karel Courant. Zie kaart 7b. In de gevel lezen we de datum in de ankers: 1813. Links en rechts zijn garages bijgebouwd. In de Dorpstraat 44, met kadasternummer B 413 en B 412, staat een eenvoudige woning, die ook eigendom was van Jan, later van Karel Courant.

Gemeentehuis en School. Het pand in de Dorpstraat 42 bestaat uit 2 delen. 1) Het huis met kadasternummer B 410 (1 a 30 ca), zonder huisnummer, was rond 1860 de *School*. De deur links is dichtgemetseld. 2) Het rechterhuis, B 409 (2 a 20 ca), was

het *gemeentehuis*. In 1845 waren beide delen B 409-410 met de tuin op B 411 nog eigendom van Andreas Nicolaus Cluckers, een rentenier uit Diest. Daarna werden de huizen eigendom van de gemeente. Op de kaarten van Boonaerts (1824) en Popp (rond 1860) is het middendeel nog open. Het huis werd dus verbouwd. Er kwam een deur in het midden. Ook werd het huis met een verdieping verhoogd.

In 1599 was er in Kapellen nog geen school. In de visitatie staat er kort en bondig : *noua capella : nulla est schola* (Vis. D1). Van 1 december 1789 tot 30 april 1790 waren er 11 jongens en 15 meisjes die *van den armen geleert* werden, samen 26 kinderen die les hadden gekregen van de koster Jacobus Plattou. Deze werd op 27 mei 1790 betaald door Jan Claes *uyt de Tafel reuvenen* en in het bijzijn van pastoor P. Stas. Maar niet alle arme leerlingen waren 5 maanden gekomen. De wedde van de koster bedroeg 4 stuivers per kind en per maand. Wie dus 5 maanden les had gevolgd, kostte $5 \times 4 = 20$ stuivers of 1 gulden aan de Tafel. De koster ontving voor zijn lessen 20 gulden en 8 stuivers (KK1, 5).

Paanhuis : 1480 *het panhuys van nuwer capellen* (Wauters, 17), 1562-1646 *het ouerste panis achter den horen* (K 3641, f. 2), 1609 *den wech vander biest nae den paenhuijse van Cappellen gaende* (SG 6485/3, f. 7v), 1648 *een bogaerdeken hier voertijts geheeten het ouerste panis rgt. die straet van thinen naer Diest ende het straetken gaende naer die winninge van Calster* (K 3641, f. 4). Paanhuis was in het oosten van Brabant het gewone woord voor een brouwerij.

Brouwerij. In 1686 (kopie 1786) bezat Kapellen nog *een herbergh ende brouwerije*, die geschat werden op 18 guldens (KK1, 25).

9.3. DE WINDMOLEN

Windmolen : 1845 *graen molen van Capellen* (ABu), ca. 1860 *Windgraenmolen* (legger Popp). Windmolen in Kapellen op B 371, ten oosten van de huidige Stationsstraat (zie kaart 8). In 1805 wordt Henrik Laeremans genoemd als *molder tot Nieuwer-Cappellen* (K 23.336) en in 1815 Franciscus Buvens als *molder al-*

hier (K 23.336). Rond 1860 was de Windgraanmolen eigendom van landbouwer Petrus Swillen (legger Popp).

9.4. DE WOLFSVONDEL

Wolfsvondel : 1422 *bi den wolfsuondere* (SG 7503, p. 7), 1483 (bos = A 308) *inde wolfsvondele* (O 1610, f. 11v), 1575 *inde wolffsvonder onder cappellen* (K 9890, f. 29), 1600 *in de wolffs vondere* (O 1614, f. 29 nr. 181), 1651 *in de wolffvonder* (SG 7502, f. 8v), 1722 *ontrent den wolffvonder* (KK1, 26), 1730 (beemd) *in den wolffs vondel* (KK1, 5), 1738 *inde wolfsvoendere* (O 1627), 1747 *in den wolffs vonder* (KK1, 26 nr. 93), 1824 *Wolfs Vondel* (k. Boonaerts, A).

Een vonder of vondel is kleiner dan een brug en bestaat uit planken. De Wolfsvondel was oorspronkelijk het bruggetje over de Steenbeek bij de overgang van de Veldekensweg nr. 14 en 48, tussen A 309 en A 322 (zie kaart 5). Het eerste lid is geen dier-naam, maar een persoonsnaam. Vgl. nog in 1600 Jan de Wolff (O 1614, f. 44v). De naam van de brug ging het hele terrein aanduiden tussen de Steenbeek en de Groenstraat.

10. Wegen en voetpaden

10.1. ALGEMEEN

10.1.1. *Gat als toegangsweg*

Aardgat : 1422 *vanden huse ende houe gelege byt artgat* (SG 7503, p. 12), 1473 *aen daertgat* (SG 6485/2, f. 4), 1651 *d Aertgat gaende naer berchem* (SG 7502, f. 22v), 1780 *aen t'aertgat* (KK1, 5). Gat is een kleine, doodlopende toegangsweg tot een veld. Vergelijk met Duits Gasse, Engels gate, Luxemburgs gaass. Aard is hier een veld.

Hamelsgat : 1630 *op het hamelgat* (K 23.327, f. 16), 1753 *op het hamelscat, genaempt de Vlasrote* (K 23.324, p. 6).

Papengat : 1695 *het papengat* (K 23.326, f. 15v), 1753 (Lam-mekensveld) *by het gat genaempt het papengat van welck gat men recht siet tot op een ander gat naer het kinckom veldeken* (K 23.335, p. 68), 1821 *De l'Endroit dit T Gebrandt vers le Papengat* (Tab). Doodlopende weg op de grens tussen Kapellen en Glabbeek.

10.1.2. *Een kruising van wegen*

Kruisken 1 : 1413 *ad nouem jurnalialia terre dicte cruysken in proximo bonis mense sancti spiritus de thenis* (O 268 Ch 1938), 1422 *aen die herstrate gheheten tcruysken* (SG 7503, p. 4). Kruising van de Koningstraat en de Hulststraat.

Kruisken 2 : 1428 *tcruysken sit. in parochia de noua capella* (O 628 Ch 2121), 1473 *op crusken* (SG 6485/2, f. 2v), 1530 *opt cruysken by de nekkerbeeke* (R 44.682, f. 22v), 1562-1646 *het straetken naer het creusken* (3641, f. 4), 1777 *in het Gasthuisveldt op het Cruijsken* (KK4/2). Kruising van twee voetpaden in het Gasthuisveld.

10.1.3. *De Tiensesteenweg*

Grote steenweg : 1977 *Grote steenweg Tienen-Diest* (k. Kapellen). Voorheen met een omschrijving: 1845 *Steenweg van Thienen naer Diest, Steenweg van Thienen op Diest* (ABu).

Tiensesteenweg : 1977 *Grotesteenweg wordt Tiensesteenweg* (Lijst). Rechthoekige weg van Tienen naar Diest, aangelegd tussen 1837 en 1842.

10.2. DE GROTE HOOFDASSEN

10.2.1. *De Heerstraat naar Diest*

In de Atlas der Buurtwegen is de oude weg naar Diest moeilijk te reconstrueren. Deze weg komt namelijk overeen met de verdwenen weg nummer 31, verder met weg 6 en ten slotte met 1 die in 1847 beschouwd werd als een deel van de Dorpstraat.

Heerstraat naar Diest [31, 6, 1]. In oude attestaties komt het eindpunt Diest zeer talrijk voor. De soortnaam is gewoonlijk *heerstraat* of *heerbaan*, later verkort tot *baan*. Een keuze uit de talrijke attestaties : 1340 *iuxta communem stratam ducentem versus dyeste* (LM f. 261), 1454 *opt coninx velt tusschen de heerstrate die leydt vander capellen te diest wert* (K 20.193², f. 86), 1562-1646 *de diestersce herbaen* (K 3641, f. 6), 1619 *die heijrbaene leijdende van thienen naer diest* (KK1, 9), 1697 *de here bane van tienens naer diest* (K 2313, b. 35), 1741 *die straet van thienen naer diest* (KK1, 13), 1747 *de baene van thienen naer diest* (KK1, 26, nr. 99). Idem als **Diesterse baan** : 1821 *Diestersche Baen* (Tab), en **Oude Diestsebaan** [1] : 1845 *Oude Diesterschebaen* (ABu), ca. 1860 *Oud Diestsche baen* (k. Popp), eigenlijk de voortzetting van weg 31 en 6, de oude weg naar Diest. Nu Dorpstraat.

Vabergstraatje [31] : 1845 *Vabergstraetje* (ABu). Nu verdwenen. Op deze plaats is nog een terreinscheur zichtbaar. Loopt verder als weg 6.

Varenbergstraat [6] : 1824 *Vaerenberg Straat* (k. Boonaerts, B), 1845 *Vabergstraet* (ABu), ca. 1860 *Vaerenberg straet* (k. Popp), 1977 *Varenbergstraat* (k. Kapellen). Straat van de Tiensesteenweg tot aan de Hulststraat. Zie ook weg 2.

Hulststraat [6] : 1727-1783 *op het conincxvelt rgt. de hulststraet* (KK1, 7), 1824 *Hulst Straat* (k. Boonaerts, B), 1845 *Hulststraat* (ABu), 1977 *Hulststraat* (k. Kapellen). Voortzetting van de Varenbergstraat naar de Dorpstraat.

10.2.2. De lange Dorpstraat

a. De weg naar Glabbeekserode

De Atlas der Buurtwegen maakt van de Dorpstraat 2 wegen : weg 3 die loopt van Glabbeek tot aan de Bergeveldstraat, en weg 1 die gaat van de Bergeveldstraat tot aan de grens met Kersbeek. Het laatste gedeelte, de Oude Diestsebaan, heb ik besproken bij de Heerstraat naar Diest [1].

Breedstraat [3]: 1422 (blok) *bi die breetstrate* (SG 7503, p. 3), 1473 *by die breystrate ... ende die strate al dar men te rode weert gheet* (SG 6485/2, f. 2v). Breed gedeelte van de Dorpstraat die naar Glabbeekserode loopt.

Glabbeekserodeweg [3]: 1821 *Glabbeékschen Rhode Weg* (Tab), 1845 *Glabbeekschen Rhodeweg* (ABu). Weg naar het gehucht Rode onder Glabbeek. Het merkpunt Glabbeekserode komt ook in omschrijvingen voor: 1651 *sheeren straete loopende van Cappellen naer Gelabbekenrode* (SG 7502, f. 24).

Tafelbosstraat [3]: 1977 *Tafelbosstraat blijft, doch loopt door tot aan de Dorpsstraat* (GR, Lijst). Idem als de vroegere bocht van de Glabbeekserodeweg, maar ook naam voor weg 22 (zie kaart 13).

Kapellenstraat [3]: 1977 *Dorpsstraat blijft, doch Kapellenstraat loopt door tot aan het «Lusthof» (verlenging)* (GR, Lijst). Weg 3 maakte nabij de grens met Glabbeek een bocht. (zie kaart 11 en 12). Deze bocht bestaat nog (zie Tafelbosstraat), maar ten noorden hiervan werd de weg doorgetrokken. Dit gedeelte maakt thans deel uit van de Kapellenstraat.

b. De Dorpstraat

Kapelstraat, Kapelsestraat [3, 1]: 1473 *die capelstrate* (SG 6485/2, f. 7v), 1516 *die capelsche strate* (K 9916), 1562-1646 *de capelsce straet* (K 3641, f. 2), 1562 *op den mispeleer rgt. die capelsche straet* (K 23.344, f. 9v), 1575 *die cappelsche strate* (K 9890, f. 30), 1616 *die Cappellestraete* (K 13.620), 1651 *die Cappelsche straete* (SG 7502, f. 7), 1670 *de oude pastorie rgt. de Capelse straet* (K 23.325, f. 1), 1678 *die cappelse straete* (K 13.620), 1749 *de cap-*

pelle strate (KK1, 26 nr. 91), 1756 *de capellese straet* (KK1, 26, f. 6).

Gezien de ligging (bij de Mispelaar, bij de Sint-Katarinastraat) werd met de Kapelstraat of Kapelsestraat zowel weg 3 als 1 bedoeld.

Kapelse Dorpstraat [3, 1]: 1753 *de Capellesche Dorp straete* (K 23.324, p. 7 en 19). Idem als Kapelsestraat en Dorpstraat.

Dorpstraat [3, 1]: 1562-1646 *die dorpstraet* (K 3641, f. 6), 1727-1783 *de dorpstraet* (KK1, 7), 1730 *die dorpstraete* (KK1, 5), 1753 *de dorpsstraete* (K 23.324, p. 31), 1787 *de dorpstraete ... de koninckx straete* (KK1, 12), 1789 *de beke sive dorpstraete van Capelen* (O 2867), 1821 *Dorp straete* (Tab), 1824 *De Dorp Straat* (k. Boonaerts, B), 1845 *Dorpstraet* (ABu), 1977 *Dorpsstraat blijft, doch Kapellenstraat loopt door tot aan het «Lusthof» (verlenging)* (GR, Lijst). Benaming voor weg 3 en 1, de Oude Diestsebaan inbegrepen.

10.2.3. De Koningstraat

Koningstraat [2]: 1340 *prope coenincstrate, juxta coninckstrate* (LM, f. 261), 1541 *die coninck strate* (K 9913, f. 28v), 1575 *op de coninckstrate* (K 9890, f. 9), 1655 *die coninckx straete* (KK1, 11), 1670 *de coninckstraeten* (K 23.325, f. 1v), 1787 *de koninckx straete* (KK1, 12), 1824 *Koning Straat* (k. Boonaerts, B), 1845 *Koningstraet* (ABu), 1977 *Koningstraat* (k. Kapellen).

Voorheen de straat van de Dorpstraat tot aan de Hulststraat. Het Koningsveld werd doorsneden door de Tiensesteenweg. Het eerste deel heet nog altijd Koningstraat. Het deel van weg 2 aan de oostzijde van de Tiensesteenweg werd Varenbergstraat.

Zuurbemdseweg [2]: 1821 *Suerbemdenschen Weg* (Tab), 1845 *Suerbempdscheweg* (ABu). Het eerste deel heet nu Varenbergstraat (zie hierboven). Een deel heeft geen naam, maar loopt in Glabbeek verder als Bergstraat.

Zuurbemdstraat [2]: 1824 *Suerbemptstraat* (k. Boonaerts, B). Idem als de Bergstraat.

10.2.4. *De Sint-Katarinastraat*

Kerstijnenstraat [11]: 1558 *die kerstynen strate* (K 9914, f. 6), daarna door metathesis **Christijnstraat**: 1562-1646 (beemd) *op den vroyen hoff rgt. ... die cristyn straet* (K 3641, f. 5v), 1562 *aen die cristijnenstraat* (K 23.344, f. 3v), 1575 *aende cristynen strate* (K 9890, f. 30), 1670 *de Capelsche straet ende de Christijnstraet* (K 23.325, f. 4v), 1753 *de Cristyn straet* (K 23.335, p. 49). Daarna vervormd tot **Crispijnstraat**: 2 nov. 1790 *de crispeijns straete* (KK1, 12), 1792 *de chrispijn straet* (KK1, 9), 1793 *de crispeijn straete* (KK1, 12).

De Kerstijnen- of Christijnstraat ligt in het verlengde van de Koningstraat en verbindt de Dorpstraat met de Groenstraat. Het eerste lid is een persoonsnaam, afgeleid van de heiligennaam Christinus (DB 247). Vanaf de 19de eeuw geruisloos vervangen door de Sint-Katarinastraat.

Sint-Katarinastraat 1821 *Sinte Catharina straet* (Tab), 1824 *Sinte Catharina Straat* (k. Boonaerts, A), 1977 *Sint-Katarinastraat* (k. Kapellen). Ook **Sint-Katharinaweg**: 1845 *Sinte Catharinaweg* (ABu), ca. 1860 *Sinte Catharina weg* (k. Popp). Nu Sint-Katarinastraat.

10.2.5. *De weg naar Scherpenheuvel-Zichem*

Stationsstraat [4, 5]: 1977 *Stationstraat* (k. Kapellen), 2000 *Stationsstraat* (k. Glabbeek). Idem als de Scherpenheuvelsebaan. In de Atlas der Buurtwegen wordt deze baan verdeeld in weg 5 in het zuidelijke deel van Kapellen en weg 4 in het noordelijke deel (zie kaart 11 en 12). Aan de Linde verdween de bocht door de verbreding van voetpad 43.

Kruisstraat: ca. 1400 *de cruysstrate gaende van thienen te siggenen werts* (R 44.677, f. 17v), 1753 *Chemin de la Croix* (KPH 1082). Zo genoemd naar de kruising met de Dorpstraat. Idem als **Kruisheerstraat**: 1562 *huys ende hof aen die cruysheerstraete rgt. ... die heerstraet van Thienen na Zichenen leydende ende die cappelsche straet* (K 23.344, f. 8v).

Weg 4-5 loopt in het westen, van Glabbeek naar Molenbeek-Wersbeek. Het eindpunt is dan Zichem, Scherpenheuvel en soms ook Diest.

Zichemsestraat : 1528 *opt gasthuysuelt rgt. de zichense strate* (O 1613, f. 5v nr. 46), 1631 *opde Sichenstraete bijden craijennest* (O 16, f. 49). Ook **Zichemse Heerbaan** : 1629 *inde steenbeeck rgt. die sichensche heerbaen* (K 23.327, f. 7). In omschrijvingen is Zichem het eindpunt : 1428 *tcruysken ... inter plateam tendentem versus zichemis* (O 268 Ch 2121), 1730 *die straet naer sichem* (KK1, 5). Of omgekeerd : 1530 *de strate die van sichenen thienen wert gaet* (R 44.682, f. 10v).

Scherpenheuvelsebaan : 1821 *Scherpenheuvelsche Baene* (Tab), 1845 *Scherpenheuvelschebaen* (ABu). Soms komen omschrijvingen voor. Enkele voorbeelden : 1753 *Chemin de Montagu a Tirlemont* (KPH 1082), 1763 *Baene van thienen naer Scherpenheuvel* (O 15 nr. 19), 1772 *de straete van Cappellen op scherpenheuvel* (KK1, 12).

Diestersebaan : 1821 *Dieterschebaen* (Tab). Gewoonlijk is de Diestersebaan nr. 6. Met een omschrijving : 1824 *Groote Baan van Thienen naar Diest* (k. Boonaerts, B).

10.2.6. De Groenstraat naar Leuven

Lovenerenweg, Lovenseweg [9] : 1422 *biden loue[ne]renwech* (SG 7503, p. 12), 1454 *ter cappellen ... den loeueneren wech* (K 9542, f. 16), 1473 *by den loueneren wech* (SG 6485/2, f. 14v), 1541 *den loueneren wech, den louenschen wech* (K 9913, f. 11 en 21), 2 april 1615 *den Louenschenwech leydende van kersbeeck naer Louen* (SG 1452), 1705 *den louenschen wech* (K 9918, f. 21). Idem als **Lovense Groeneweg** : 1782 *den Lovenschen groenen wegh* (K 23.340), 1821 *Lovenschen Groenen Weg* (Tab), 1845 *Lovensche groeneweg* (ABu).

Weg van Kersbeek naar Molenbeek-Wersbeek en verder naar Leuven. Het adjectief afgeleid van Loven (Leuven) vertoont in zijn uitgang dezelfde afwisseling als in de Leuvensestraat in Tienen. Vergelijk : 1366 *in de loeuenerstrate, in die louenssche strate* (Ke1987, 286).

Kersbeeksestraat : 1450 *aen de kersbeecsche strate* (SG 6485/1, f. 5). Benaming met het eindpunt Kersbeek.

Groeneweg : 1422 *aen den groenen wech* (SG 7503, p. 2), 1473 *aenden groenen wech daer men ter stenbeken wert geet* (SG 6485/2, f. 2), 1575 *aenden groenenwegh aende calsterbeecke* (K 9890, f. 26v), 13 aug. 1615 *de groenenwech strate leydende van kersbeek naer louen* (SG 1452), 1681 *den gruenenwech* (K 9753), 1824 *Groene Weg* (k. Boonaerts, A). Idem als de **Groenstraat** : 1643 *de gruen straet* (K 9917, f. 18), 1651 *in de wolffvondere ... die groenstraete* (SG 7502, f. 26), 1738 *inde wolfsvoendere ... die groenstraete* (O 1627), 1977 *Groenstraat* (k. Kapellen). **Groenewegstraat** : 1747 *in den wolffs vonder rgt. de groenewegh straete* (KK1, 26 nr. 93).

Groenstraten en Groenewegen komen in de toponymie zeer talrijk voor. Het bepalend element *groen* wijst op de uitbundige begroeiing van de weg en de berm (Ke2005, 147). In Kapellen is Groenstraat thans de naam voor weg 9, maar ook voor de vroegere Ganzestraat nr. 12.

Opmerking. **Groeneweg**, 1845 *Groeneweg* (ABu), was de naam voor het kort, nu verdwenen straatje nummer 13, tussen het Ganzestraatje en de Groenstraat.

10.3. SECUNDAIRE WEGEN

10.3.1. *Secundaire wegen in het noorden*

Netelzeepveldweg [10] : 1845 *Netelzeepveldweg* (ABu). Weg van de Groenstraat naar het gehucht Netelzeep in Bekkevoort. De oude benaming was **Altenastraat** : 13 aug. 1615 *de Altenae strate* (SG 1452), zo genoemd naar het gehucht Altena (zie 4.1.2). Nu zonder naam.

Beekstraat [11] : 1845 *Beekstraet* (ABu), ca. 1860 *Beek straet* (k. Popp). Weg van de Groenstraat naar de Steenbeek > Grote Beek. Nu zonder naam.

Ganzestraat(je) [12] : 1519 *die ganse strate* (SG 7607, f. 9), 1528 *die ganssenstrate* (SG 7607, f. 37v), 1629 *die ganssen straet* (K 23.327, f. 9v), 1630 *ganse straet* (SG 7607, losse kaart), 1648 *die ganssenstraet* (K 3641, f. 3v), 1738 *de ganssestraete* (KK1, 26),

14 mei 1754 *de ganse straet* (KK1, 7), 1821 *Ganze straetje* (Tab), 1824 *Ganse Straat* (k. Boonaerts, A), 1845 *Ganzestraetje* (ABu), ca. 1860 *Ganze straetje* (k. Popp).

Voorheen de straat tussen de Stationsstraat en de Groenstraat. Nu heet weg 12 eveneens **Groenstraat** (1977, k. Kapellen).

Veldekensweg [14]: 1845 *Veldekensweg* (ABu), ca. 1860 *Veldekensweg* (k. Popp). Of met een omschrijving: 1753 *het straeken naer het veldeken* (K 23.324, p. 69). Verdwenen weg van het Ganzestraetje naar het land genoemd Veldekens. De oude naam was **Wolfsvondelstraat**: 1473 *bi die wolfs vonderestrade* (SG 6485/2, f. 12), 1706 *die wolff vondel straete* (KK1, 9), zo genoemd naar de brug over de Steenbeek. In de Atlas der Buurtwegen liep weg 14 verder als het Veldekenspad nummer 48.

Kerkweidestraatje [15]: 1845 *Kerkweide straetje* (ABu), ca. 1860 *Kerkeweide straetje* (k. Popp). Straatje van de Ganzestraat naar de Kerkweide op A 308. Dit straatje bestaat nog voor de helft, maar heeft geen naam. Oude benamingen voor weg 15. **Manpad**: 1422 *op deect byt manpat, bi de houeyke ... ende manpat* (SG 7503, p. 12 en 13). Manspad was in Sint-Margriet-Houtem bekend. Een man(s)pad was een voetpad voor 1 man (Ke2006, 182). **Klein Bosstraatken**: 1651 *het cleijn bosch straetken* (SG 7502, f. 14), 1688 *op de bornbeke rgt. ... het cleijn boschstraete* (KK1, 26). En ten slotte **Kattestraat**: 1717 *Kattestraet* (k. Tong). Het element *kat* heeft veel betekenissen. Aannemelijk is hier de verklaring 'straatje van niemendal' (Ke1987, 65 en 281).

Jochmansgoedweg [16]: 1845 *Jockmans goedweg* (ABu). Weg langs de Steenbeek, nu zonder naam. Genoemd naar het Jockmansgoed. Niet identiek met **Jochmansgoedweg [19]**: 1845 *2e Jockmansgoedweg* (ABu). Nu zonder naam.

Mechelenweideweg [17]: 1845 *Mechelenweideweg* (ABu). Weg van de Stationsstraat naar het bos genoemd Mechelenweide. Nu zonder naam.

Vierbundersweg [18]: 1845 *Vierbundersweg* (ABu). Verdwenen weg van de Stationsstraat naar het bos genoemd de Vier Bunders.

Koingsweideweg [20]: 1845 *Koingsweideweg* (ABu). Weg van de Stationsstraat naar de Koingsweide. Nu zonder naam.

Sneppenbosstraatje [21]: 1821 *Sneppenbosch straetje* (Tab), 1845 *Sneppenboschstraetje* (ABu), ca. 1860 *Sneppenbosch straetje* (k. Popp). Weg van de Kapellenstraat naar het Sneppenbos. Deze nog bestaande weg kruist de Tramstraat.

Vroonhofweg [28]: 1845 *Froonhofweg* (ABu). Verdwenen weg van de Dorpstraat naar het Vroonhof.

Vroonhofstraatje [29]: 1845 *Froonhofstraetje* (ABu). Nu weg zonder naam van de Sint-Katarinastraat naar het Vroonhof.

10.3.2. *Secundaire wegen in het zuiden*

Molenweg [7]: 1695 *de molenwech van cappellen naer holeden* (K 23.326, f. 2), 1705 *den moelenwech naer de biest ofte hoelen* (K 9918, f. 21v), 1821 *Molenweg* (Tab), 1845 *Molenweg* (ABu). Ook **Grote Molenweg**: 1753 *den grooten molenwegh* (K 23.335, p. 9), in tegenstelling tot de Kleine Molenweg nummer 8. Met de variant **Molenstraat**: 1749 *de molenstraet* (Mech. map), 1977 *Molenstraat* (k. Kapellen). Met een omschrijving: 1705 *die straete naer de biestcauter ofte naer den holeschen molen* (K 9918, f. 16).

Weg van de Hulststraat naar de molen van Hoeleden of de Biestkouter onder Kersbeek. Nu zonder naam.

Oude Molenweg [8]: 1845 *Oude Molenweg* (ABu). Voorheen ook **Kleine Molenweg**: 1749 (Winterbeke) *den cleynen molenwegh* (Mech. map), 1753 *op de hulst rgt. den clynen molenwegh naer hoeleden* (K 23.335, p. 9). Met een omschrijving: 1695 *den voetwech van de biest naer de huybrechts haege* (K 23.326, f. 2). Nog grotendeels bestaande weg op de grens met Kersbeek, maar zonder naam.

Gebrandstraatje [22]: 1821 *'t Gebrandt* (Tab), 1845 *'t Gebrandstraetje* (ABu), ca. 1860 *t'Gebrand straetje* (k. Popp). Weg van Glabbeek naar de Tafelbosstraat, nu zoals weg 3 zelf Tafelbosstraat genoemd. In oudere attestaties komen enkel omschrijvingen voor: 1562-1646 *het straetken naer het creusken* (K 3641, f. 4), 1669 *De straet vanden Raetsenpoel naer den quaden plas* (k. AT, f. 295), 1753 *het straeyken vanden Rotschen Wauwer naer den quaden plas* (K 23.324, p. 19). Het straatje liep van de Rotse

wouwer in Glabbeek naar Kapellen en van daar naar de Kwadeplas in Glabbeek.

Wolvenbosweg [23]: 1845 *Wolvenboschweg* (ABu). Weg van het Gebrand straatje naar het Wolvenbos, vervorming van Wolkenbos. In 1977 gewijzigd in **Wolvendreef** (GR, Lijst).

Bergenveldweg [24]: 1845 *Bergenveldweg* (ABu). Weg van de Stationsstraat naar het Bergenveld. Nu deel van de **Zandstraat**, 1977 (k. Kapellen).

Bergenveldstraat(je) [25]: 1845 *Bergenveldstraetje* (ABu), ca. 1860 *Bergenveld straetje* (k. Popp), 1977 *Bergeveldstraat* (k. Kapellen). Eigenlijk verkeerd voor Berchemveldstraatje. Dit straatje loopt van de Dorpstraat naar het gehucht Berchem.

Van dit straatje komen veel omschrijvingen voor, die ik niet alle opnoem. Voorbeelden: 1499 *streetken dat van den wijngaerde ter capellen wert gaet* (O 1612, f. 3 nr. 36), 1562 *tstraetken leydende van de kercke na tberchemschevelt* (K 23.344, f. 7), 1600 *het straetken van cappellen naer het berchimscheuelt* (O 1614, f. 29 nr. 182), 1651 *het straetken loopende van t berchemsche velt naer cappellen* (SG 7502, f. 32), 1749 *het straijken naer het lammekensvelt* (Mech. map), 1753 *Chemin de Capelle a Tirlemont* (KPH 1082). Een oude naam was **Sint-Katlijnenstraat**: 1669 *Ste Cathlijnen straet comende van Cappellen naert Lammekens velt* (k. AT, f. 296v), 1705 *die straete comende vande kercke van cappellen naer berchem velt ... genoemd sinte cathlynen straete* (K 9918, f. 15). De naam herinnert aan de panden van het Sint-Katelijnenaltaar B 396-397.

Bergenveldbaantje [26]: *Bergenveldbaentje* (ABu). Verdwenen wegje van de Bergeveldstraat naar het Bergenveld.

Droogewideweg [27]: 1845 *Droogewideweg* (ABu). Nu weg zonder naam van de Bergeveldstraat naar de Droogeweide.

Maneschijnweg [30]: 1845 *Maenschynweg* (ABu). Verdwenen weg van de Koningstraat naar de Maneschijn.

Zuurbemdestraatje [32]: 1977 *Zuurbemdestraatje* (k. Kapellen). Nu **Bergstraat**: (2000, k. Glabbeek). Weg in het gehucht Berg op de grens tussen Kapellen en Zuurbemde. Voorheen het **Elzestraatje**: 1845 *Elzestraetje* (ABu), 1977 *Elzestraat*

(k. Kapellen). In 1753 heette deze weg *den dreft scheydende Suerbenden ende Cappellen* (K 23.324, p. 30).

Opmerking. Een groot deel van de voetpaden in Kapellen hebben «papieren» vormen. Veel voetpaden zijn ook verdwenen. Ik heb de benamingen aangeduid op mijn kaarten 11 en 12.

10.4. NIEUWE WEGEN

Schoolstraat : 1977 *Schoolstraat wordt Lentedreef* (GR, Lijst). Nieuwe weg die bij de fusie vervangen werd door het poëtische Lentedreef.

Tramweg, 1977 *Tramweg* (k. Kapellen), idem als **Tramstraat**, 2000 *Tramstraat* (k. Glabbeek).

11. Bibliografie

11.1. AFKORTINGEN

ABu	Atlas der Buurtwegen
AT	Armentafel Tienen
AW	Atlas der Waterlopen
BF	Brabantse Folklore
DB	Debrabandere, Fr.
dp	Detailplan, Atlas der Buurtwegen
ESB	Eigen Schoon en de Brabander
EWN	Etymologisch Woordenboek van het Nederlands
Fer	Graaf de Ferraris, kaart
GR	Beraadslagingen van de Gemeenteraad
HHD	Hagelands Historisch Documentatiecentrum, Tienen
Jk	Jacobs, kerk van Zuurbemde
Jt	Jacobs, tafel van Zuurbemde
k	Kaart
K	Kerkarchief van Vlaams-Brabant
Kab	Kabbeek
KCTD	Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie
Ke	Kempeneers
KK	Kerkarchief Kapellen
KPH	Kaarten en plans in handschrift
LM	Liber Mense (Armentafel Tienen)
mfm	microfilm
Naamk.	Naamkunde
NGF	Nomina Geographica Flandrica
NGI	Nationaal Geografisch Instituut
NN	Naamkundig Netwerk
O	Openbare Onderstand Leuven
R	Rekenkamers
RA	Rekeningen van de Armentafel Tienen
rgt.	Regenoten, aangrenzend
SG	Schepengriffies
Tab	Tableau des chemins/rivières. Zie Leuven, Provincie
Tong	Tongerlo abdij

TW	Toponymisch Woordenboek. Zie Gysseling 1960.
U	Oude Universiteit Leuven
VB	Van Berkel en Samplonius
Vdm	Vandermaelen, kaart
VG	Verklarend Woordenboek van de Vlaamse Gemeentena- men
Vis.	Visitaties, zie Mechelen.
Vo	Volkstelling

11.2. ONUITGEGEVEN BRONNEN

Brussel. Rijksarchief

- Kerkarchief. Abdij van Heilисsem. K 8457.
- Rekenkamers. R 44.677. R 44.678. R 44.679. R 44.680.
R 44.681. R 44.682. R 44.683.

Glabbeek Gemeentearchief

- Lijst der gewijzigde straatnamen, 1977.
- Verslagen gemeenteraad 25 mei en 24 augustus 1977 (GR).

Leuven Provinciehuis. Archief en Bibliotheek

- Atlas der Waterlopen, 1882 (AW).
- Tableau de tous les chemins vicinaux (...), 1821.
- Tableau des Rivières, 1821.

Leuven Rijksarchief

- Bevolking in de meierij Halen in 1709, nr. 5 Capellen, mfm 1386/7.
- Kerkarchief van Vlaams-Brabant.
 - Kerkfabriek en armentafel : K 3004. K 3007. K 3641.
 - Vrouwenpark : K 9542. K 9544. K 9753. K 9809. K 9890. K 9913. K 9914. K 9915. K 9916. K 9917. K 9918. K 9919. K 9956.
 - Bogaarden van Diest : K 13.620.
 - Begijnhof van Diest : K 13.875. K 13.876.

- Kerk van Glabbeek : K 23.172. K 23.175. K 23.176. K 23.177.
- Kerk van Kapellen : K 23.320. K 23.321. K 23.322. K 23.323. K 23.324. K 23.325. K 23.326. K 23.327. K 23.328. K 23.329. K 23.330. K 23.331. K 23.332. K 23.333. K 23.334. K 23.335. K 23.336. K 23.337. K 23.338. K 23.339. K 23.340. K 23.341. K 23.342. K 23.343.
- Tafel van Kapellen : K 23.344. K 23.345. K 23.346.
- Openbare Onderstand Leuven : O 15. O 16. O 91. O 268 (Charter 1938, 2097, 2121). O 272. O 273. O 274. O 279. O 1034. O 1035. O 1180. O 1610. O 1611. O 1612. O 1613. O 1614. O 1615. O 1616. O 1617. O 1618. O 1627. O 2424. O 2867.
- Schepengriffies : SG 154. SG 1451. SG 1452. SG 5957. SG 6485. Bis. SG 6743. SG 7175. SG 7494. SG 7502. SG 7503. SG 7570. SG 7607.
- Oude universiteit van Leuven : U 1174.

Mechelen Aartsbisschoppelijk archief

- Decanale visitaties district Diest : D1 (1599-1610).
- Pastoralia (ancien régime). Map Kapellen.

Tienen Archief Toreke

- Kabbeek 1. Inventaris van de goederen van het Kabbeek-klooster.
- Rekeningen van de Armentafel (RA) : Liber mense (LM, 1340). Rekeningen van de Armentafel van 1321. Boekdeel 1. Rekeningen van 1379. Boekdeel 62 en 63.
- Kerkarchief van Vlaams-Brabant : K 2313. K 20.193². K 23.182.
- Kerkarchief Kapellen (KK)
 - KK1. Kapellen, oud archief 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 25, 26.
 - KK2. Glabbeek, oud archief 4, 5.
 - KK3. Zuurbemde, oud archief 1.
 - KK4. Bunsbeek 2.

Tienen. Verzameling dr. H. Jacobs

- Manuscripten Jac. 130, Jac. 583-584.
- Jk. Rekeningen van de kerk van Zuurbemde (1688-1711).
- Jt. Rekeningen van de tafel van Zuurbemde (1688-1725).

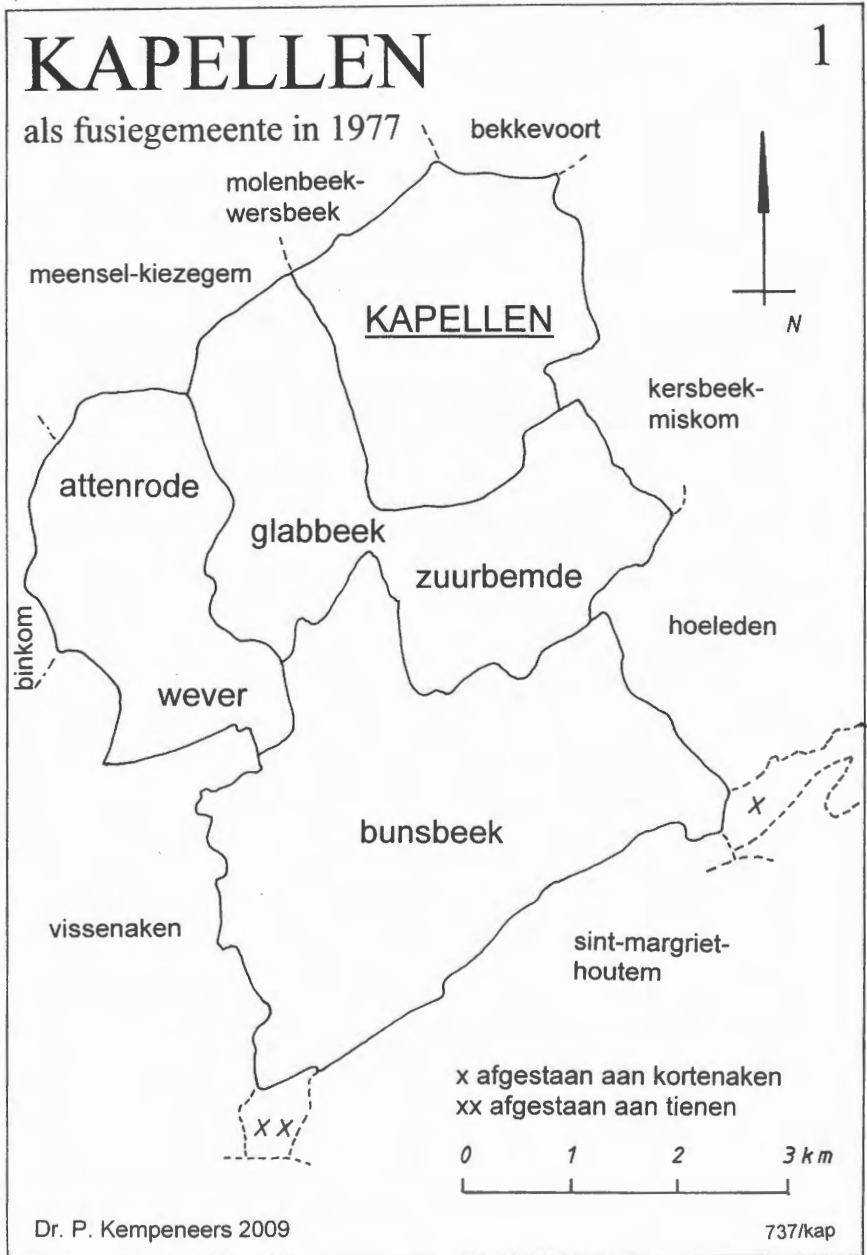
11.3. UITGEGEVEN WERKEN

- CEUPPENS, Dries. Kapellen. Kerk van O.L.Vrouw geboorte. In :
Jaarboek 2000, p. 7-16.
- CEUPPENS, Dries. Kapellen en de Venuscultus. In Jaarboek
2000, p. 55-58.
- CLAES, Frans. Bijdrage tot de toponymie van Bekkevoort, in :
Hand. 1998, pp. 213-408.
- Etymologisch woordenboek van het Nederlands. (EWN). Deel
A-E. Amsterdam, 2003. Deel F-Ka. Amsterdam, 2005.
- GYSSELING, M. Toponymisch Woordenboek (...). 2 delen. (TW).
Tongeren, 1960.
- HERMANS, R. en Fr. VANDENBOSCH. De vertaalde en gerang-
schikte parochieregisters van Zuurbemde, 1663...1808, 1846-
1900. Sint-Pieters-Rode, 1998.
- JACQUEMIJN, Marc. Kapel op de kruising van de twee Groenstra-
ten te Kapellen. In : Jaarboek 2000, p. 33-37.
- KEMPENEERS, Paul. Hoegaardse Plaatsnamen. In : NGF, Mono-
grafieën XV, Leuven, 1985.
- KEMPENEERS, Paul. Tiense Plaatsnamen. 2 delen. Tienen, 1987.
- KEMPENEERS, Paul. Hakendoverse Plaatsnamen. In : Topony-
mica IX, 5. Leuven, 1991.
- KEMPENEERS, Paul. Kuntichse Plaatsnamen. In : Toponymica
IX, 6. Leuven, 1994.
- KEMPENEERS, Paul. Oplinterse Plaatsnamen. In : Toponymica,
IX, 7. Leuven, 1995.
- KEMPENEERS, Paul. Waanrodese Plaatsnamen. In : De Brab.
Folklore, 1989, nr. 1-2. Idem, in : Toponymica, IX, 8 (Leu-
ven, 1998).
- KEMPENEERS, Paul. Toponymie van Budingen. Werken van de
KCTD nr. 25. Tongeren, 2005.

- KEMPENEERS, Paul. Toponymie van Helen-Bos. In : Handelingen van de KCTD, 2005, p. 215-336.
- KEMPENEERS, Paul. Toponymie van Sint-Margriet Houtem. In : Oost-Brabant, 2006, nr. 3, p. 101-228.
- KEMPENEERS, Paul. Cijnsboek van Henrick vander Calsteren in Kapellen. In : Oost-Brabant, 2007, blz. 157-168.
- KEMPENEERS, Paul. Tiense Sprokkels, in : Publipers (Tienen) en Oost-Brabant (Tielt--Winge). Ook op internet. Over Kapellen : 254 Berchem in Kapellen; 259 Wolven op de berg; 260 Sterven in Batavia; 263 Armoede in Kapellen; 264 De Waroetsen Eusel; 266 Fatale schoten in Kapellen; 268 Kermispret in Kapellen.
- KEMPENEERS, Paul. Kapellen 1709. In : Volkstellingen in het Hageland, eerste reeks, 2008.
- KEMPENEERS, Paul. Glabbeek-Zuurbemde. Gemeentebestuur Glabbeek, 2008.
- KEMPENEERS, Paul. Aarschot. Plaatsnamen en hun geschiedenis. Tienen, 2009.
- LEON, Maria. Inventaris kerkarchief Kapellen, in : Inwijding eeuwfeest kerk O.L.Vrouw geboorte – Kapellen, 1985 (aanwezig in HHD Tienen).
- PAQUE, E. De Vlaamsche volksnamen der planten. Namen, 1896.
- SCHEYS, Fr. Kinkom en Berchem (Glabbeek). In : Oost-Brabant 1977, p. 65-66.
- VAN BERKEL, G. en K. SAMPLONIUS (VB). Nederlandse plaatsnamen. Utrecht, 2006, 3de druk.
- VAN OSTA, Ward. Overzicht van Noord- en Zuid-Nederlandse Lo-namen. Werken van de KCTD nr. 22. Tongeren, 2001.
- VANSTOCKSTRAETEN, Julia. Kapel O.L.Vrouw van gedurige bijstand, Dorpstraat, Kapellen. In : Jaarboek 2000, p. 38-41.
- Verklarend Woordenboek van de Vlaamse Gemeentenamen (VG). 2009.
- WAUTERS, Alph. Géographie et histoire des communes belges. Arrondissement de Louvain. Canton de Glabbeek. Brussel, 1882. Analytische herdruk 1963.
- Wegwijs. Informatiegids Vlaams-Brabant 2008. Leuven, Provincie Vlaams-Brabant.

11.4. KAARTEN

- Armentafel. Kaartenboek van de Tiense Armentafel (k. AT).
Door landmeter Lambrecht Warnouts, 27 mei 1669 tot 1671,
met latere toevoegingen. HHD Tienen.
- Atlas der Buurtwegen, Gemeente Kapellen, 1845.
- Atlas der Waterlopen, Gemeente Kapellen, 1952.
- BOONAERTS, C. Kadasterkaart van Kapellen in 2 bladen. 1824.
Schaal 1 :2500.
- FERRARIS. Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden.
1771-78. Gemeentekrediet van België, 1965. Heruitgegeven
door Lannoo, 2009.
- Gemeente Kapellen, kaart op 1/10.000, voor de fusie van 1977,
Ego plan 10060.
- Glabbeek. Geocart Sint-Niklaas, ca. 1990.
- Glabbeek, plattegrond 2000. Uitgegeven door het gemeentebe-
stuur.
- GORIS, Jan-M. Een kaartboek van de abdij Tongerlo 1655-1794.
Brussel, 2001. Zie kaart V4 en V5.
- GROTE H. Geest Leuven, zie O 15 (RA Leuven).
- KPH 1082. Zie Naveau 1753.
- Nationaal geografisch instituut (NGI). Kaart 32/3-4. Uitgave
1949, 1972, 1985.
- Nationaal geografisch instituut (NGI). Kaart 32/4 Noord en
Zuid. Uitgave 1999.
- NAVEAU, J.C.F. Figuratieve kaart met de eigendommen van
Sint-Maartensdal te Leuven, 1753. Geklasseerd als KPH
1082.
- NAVEAU, J.C.F. Kaartboek van de eigendommen van het Be-
gijnhof, 3 mei 1756, met beschrijvende index. Tienen, archief
Toreke.
- POPP, P.C. Cappellen, 1 blad, na 1857.
- Tongerlo, zie Goris.
- VANDERMAELEN, Ph. Carte de la Belgique d'après Ferraris.
Kaart 16, 1831-32.

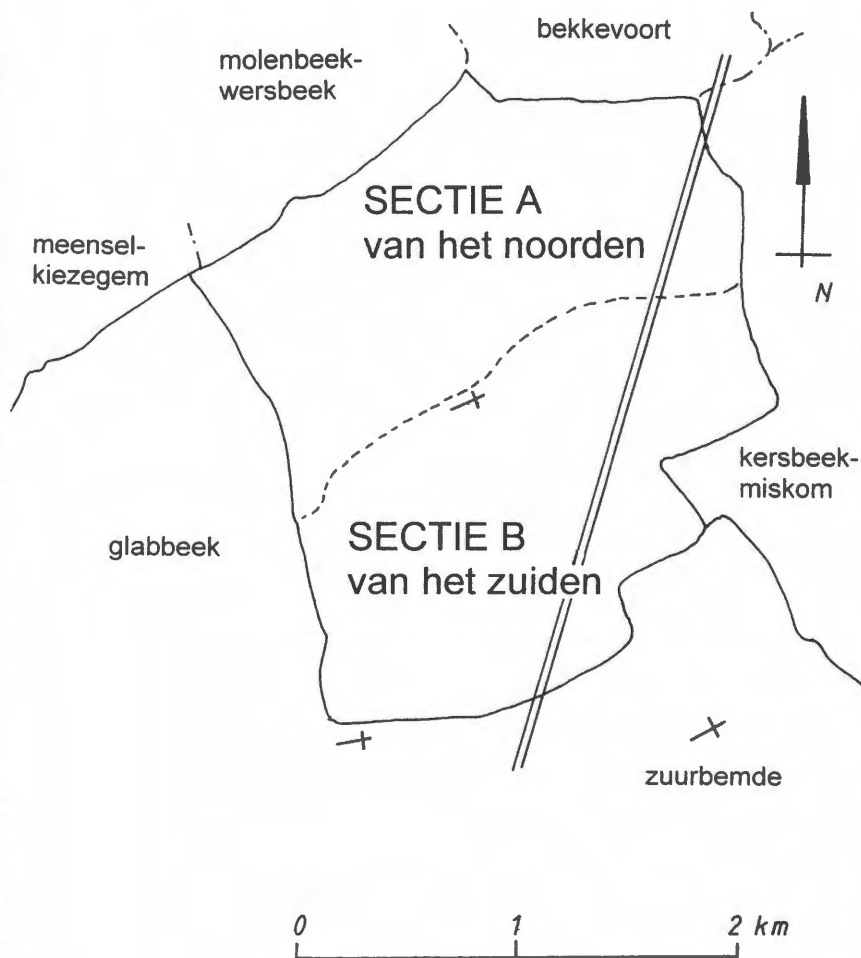

Kaart 1. Kapellen als fusiegemeente in 1977.

KAPELLEN

2

Indeling in secties

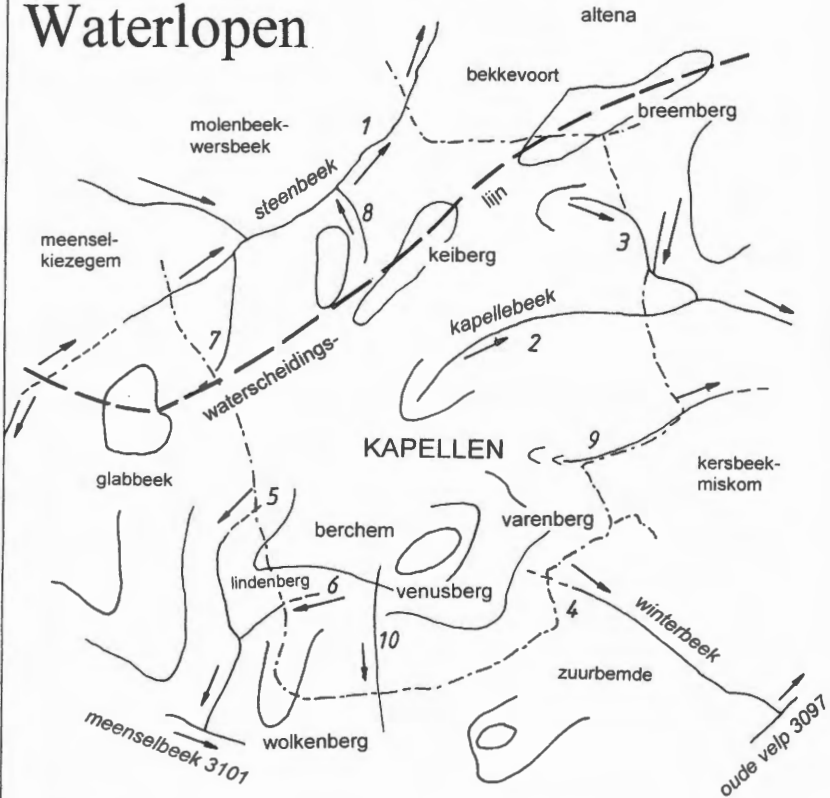

Kaart 2. Indeling in secties.

KAPELLEN

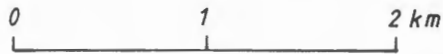
3

Waterlopen

1. steenbeek > begijnenbeek 3014
2. kapellebeek of vijverbeek 3093
3. beek
4. winterbeek
5. wintersbeek 3102
6. nekkebeek
7. sneppenbeek

8. dode beek
9. winterbeek
10. winterbeek

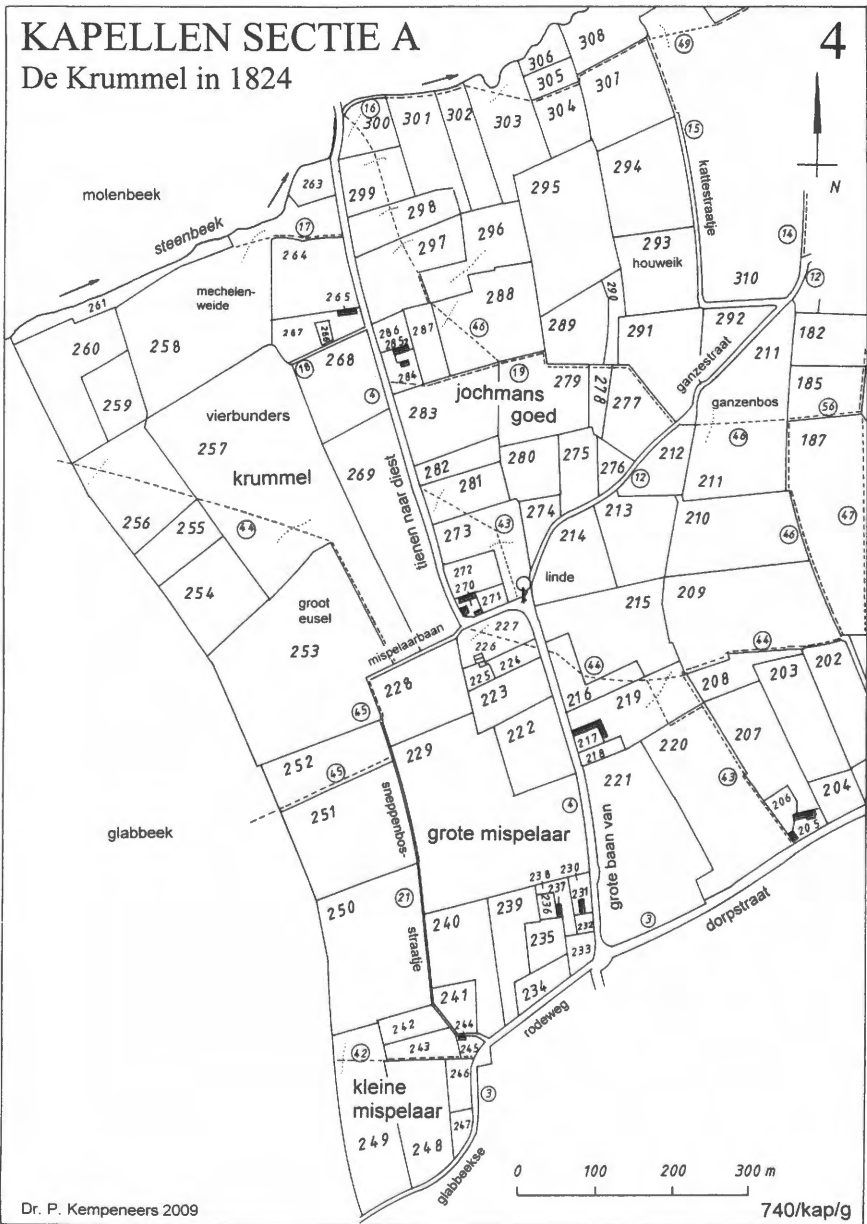
Dr. P. Kempeneers 2009

739/kap

Kaart 3. Waterlopen en reliëf in Kapellen.

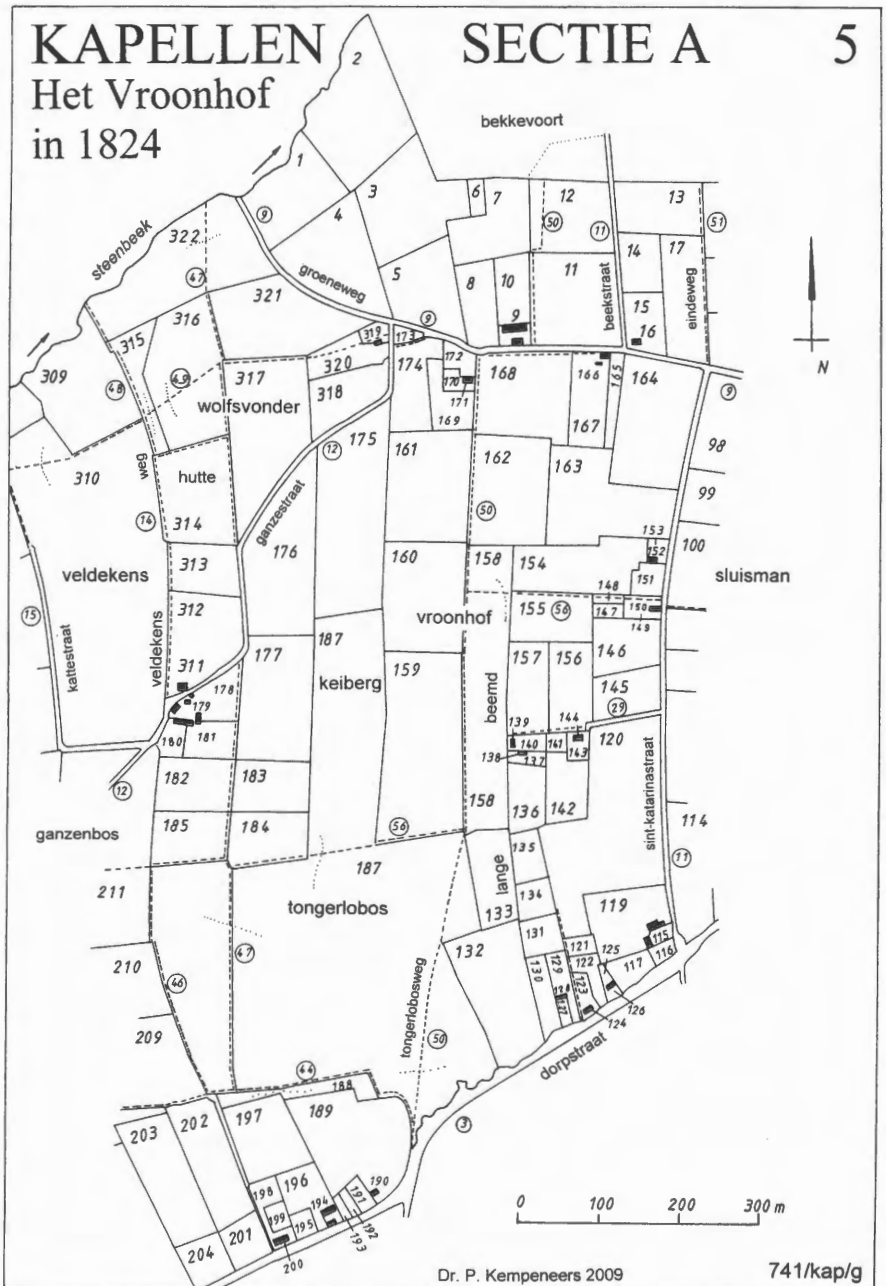
KAPELLEN SECTIE A

De Krummel in 1824

Dr. P. Kempeneers 2009

Kaart 4. Sectie A. De Krummel in 1824.

Dr. P. Kempeneers 2009

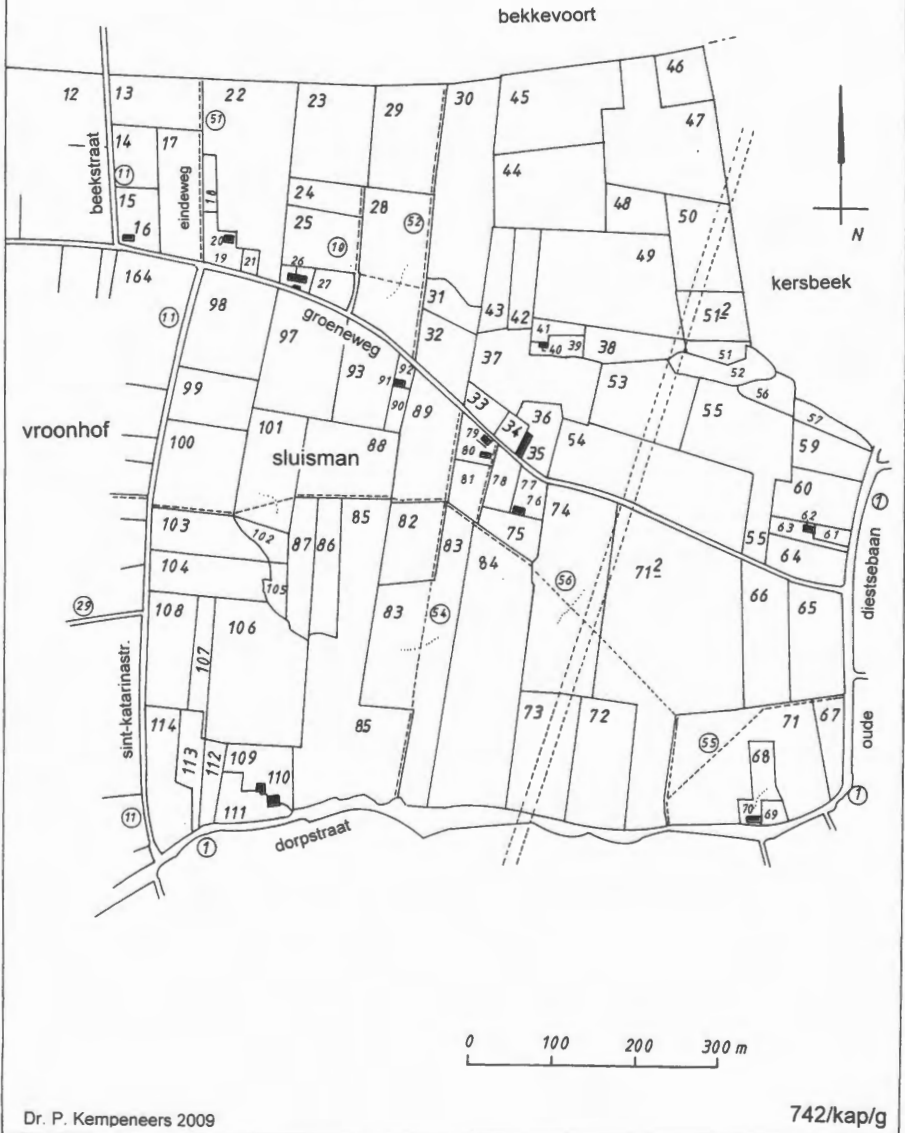
741/kap/g

Kaart 5. Sectie A. Het Vroonhof in 1824.

KAPELLEN SECTIE A

De Sluisman in 1824

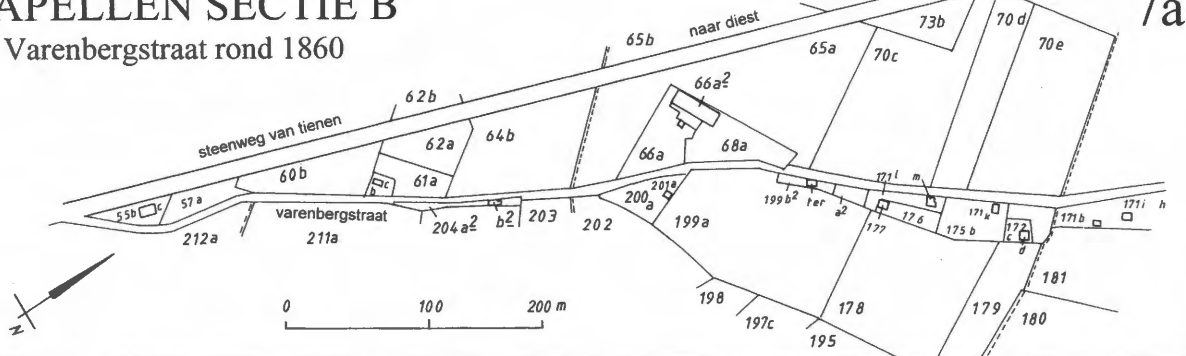
6

Kaart 6. Sectie A. De Sluisman in 1824.

KAPELLEN SECTIE B

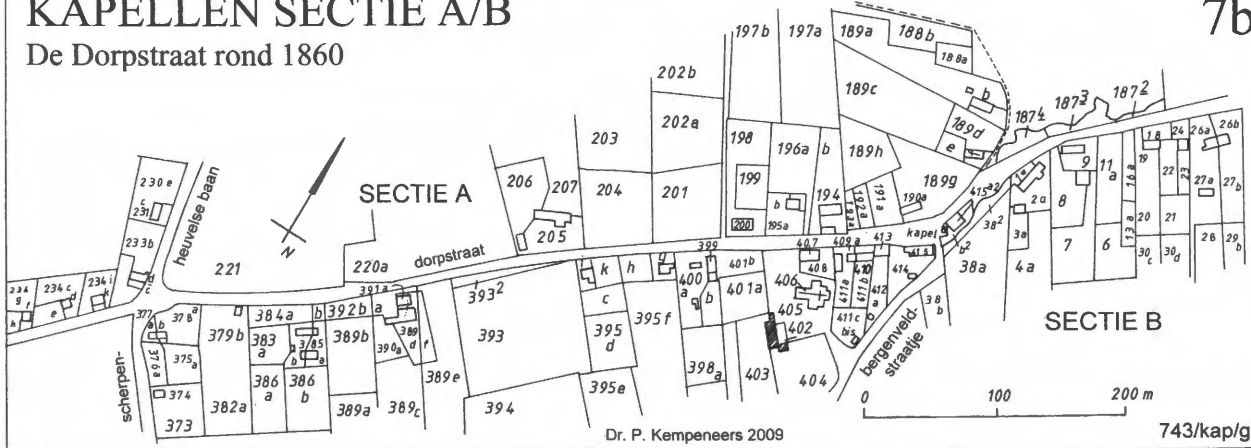
De Varenbergstraat rond 1860

7a

KAPELLEN SECTIE A/B

De Dorpstraat rond 1860

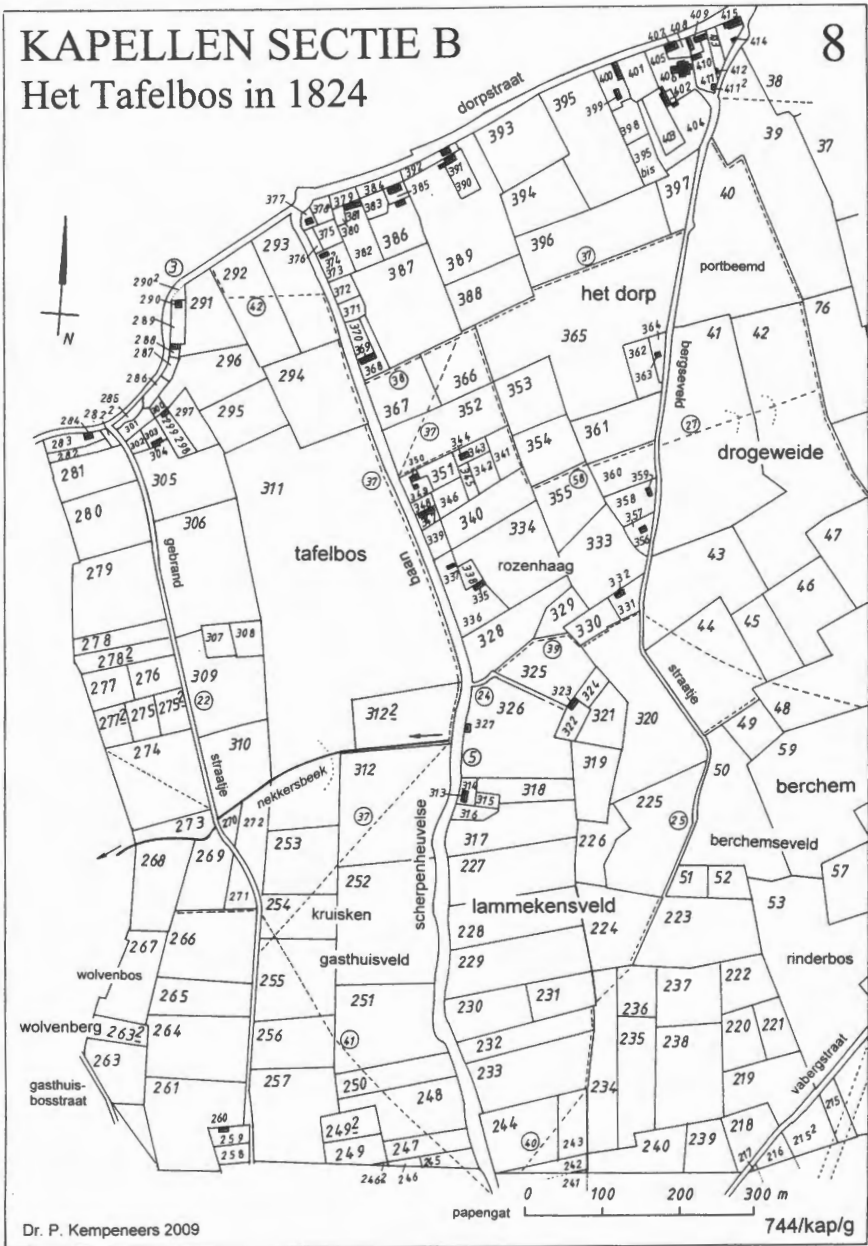

7b

KAPELLEN SECTIE B

Het Tafelbos in 1824

8

Kaart 8. Sectie B. Het Tafelbos in 1824.

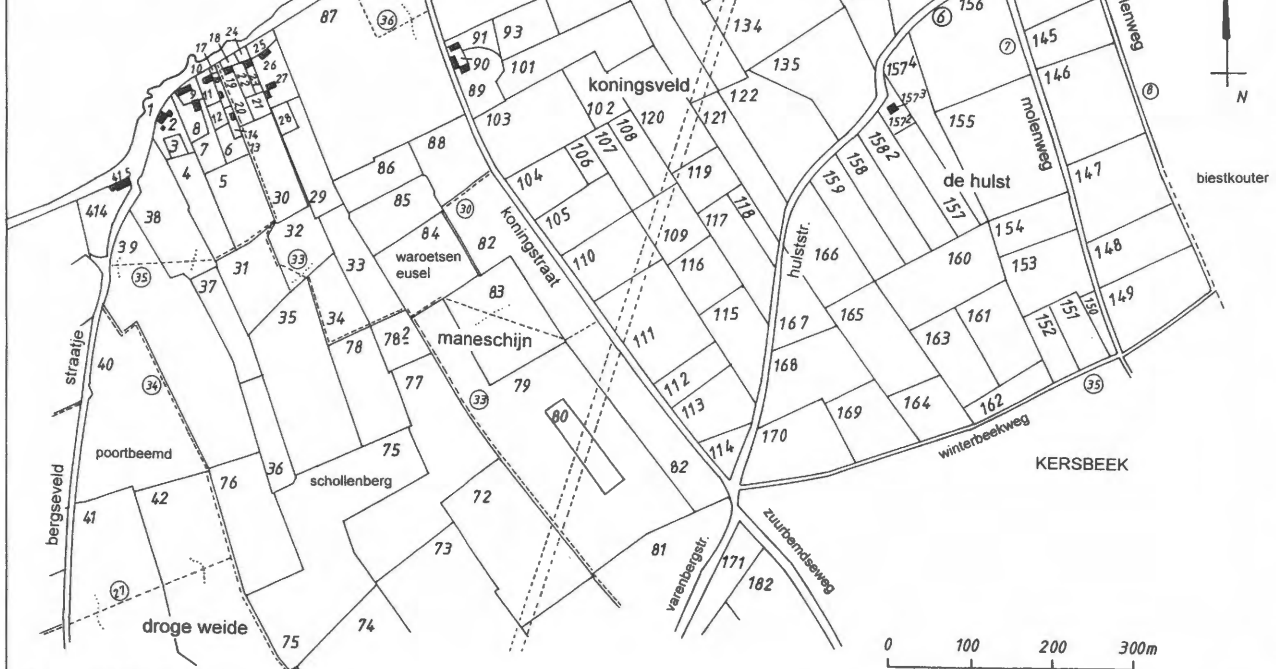
KAPELLEN

SECTIE B

Het Koningsveld in 1824

9

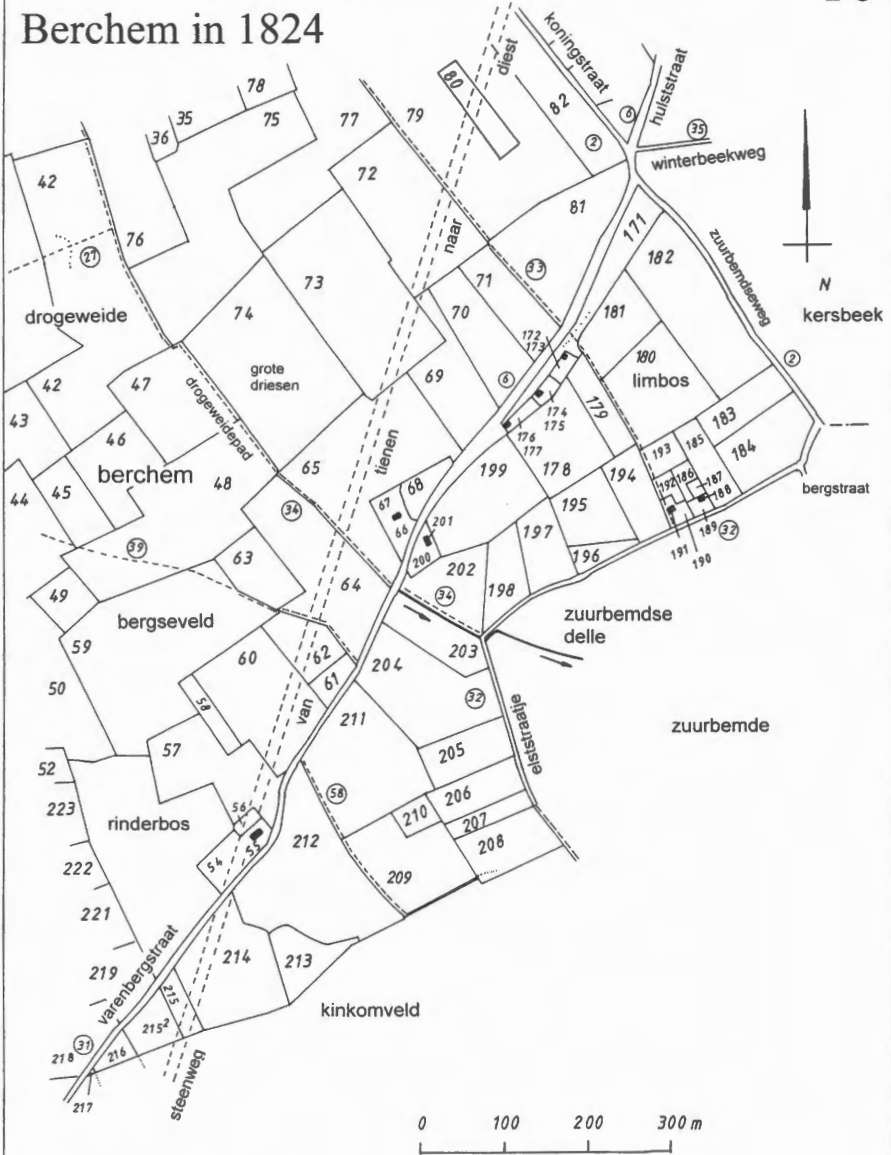
Kaart 9. Sectie B. Het Koningsveld in 1824.

KAPELLEN SECTIE B

Berchem in 1824

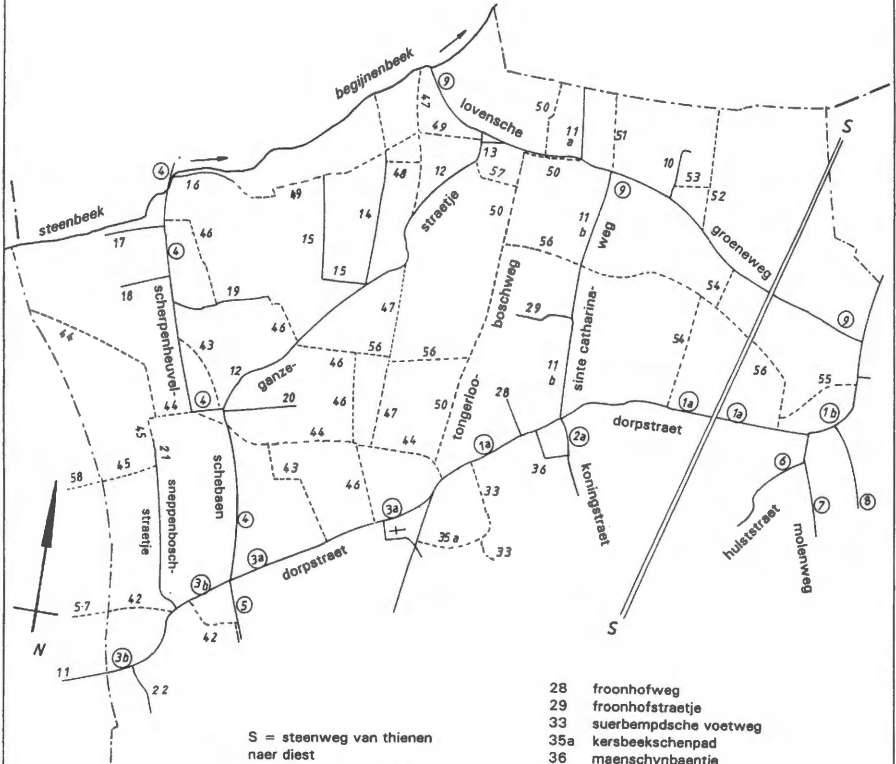
10

Kaart 10. Sectie B. Berchem in 1824.

WEGEN IN KAPELLEN HET NOORDEN 1845

11

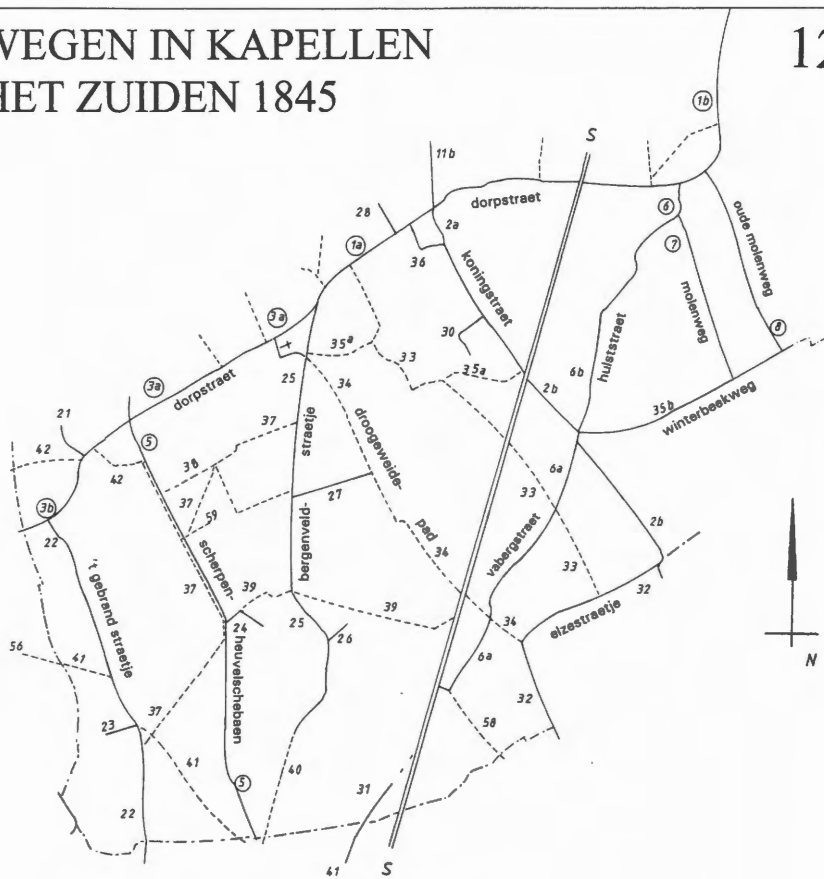
- S = steenweg van thienen
naer diest
1b oude diestschebaen
3b glabbeekschen rhodeweg
5 scherpenheuvelschebaen
8 oude molenweg
10 netelzeepveldweg
11a beekstraat
13 groeneweg
14 veldekensweg
15 kerkweidestraetie
16 jockmansgoedweg
17 mechelenweideweg
18 vierbundersweg
19 tweede jockmansgoedweg
20 koingsweideweg
22 't gebrand straetie

- 28 froonhofweg
29 froonhofstraetie
33 suerbempsche voetweg
35a kersbeekschenpad
36 maenschyngaentje
42 rhodschen molenweg
43 hambroekpad
44 meenselsche voetbaen
45 mispelaerpad
46 molenbeeksche voetweg
47 wersbeekschen voetweg
48 veldekenpad
49 wolfsvondelpad
51 eindeweg
52 netelzeepsche voetbaen
53 beugenveldbaentje
54 sluysmansvoetpad
55 cattebeekvoetbaen
56 meenselvoetbaentje
57 froonhofbaentje

0 250 500 750 1000 m

WEGEN IN KAPELLEN HET ZUIDEN 1845

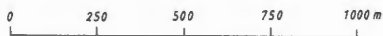
12

S = steenweg van thienen
naer diest

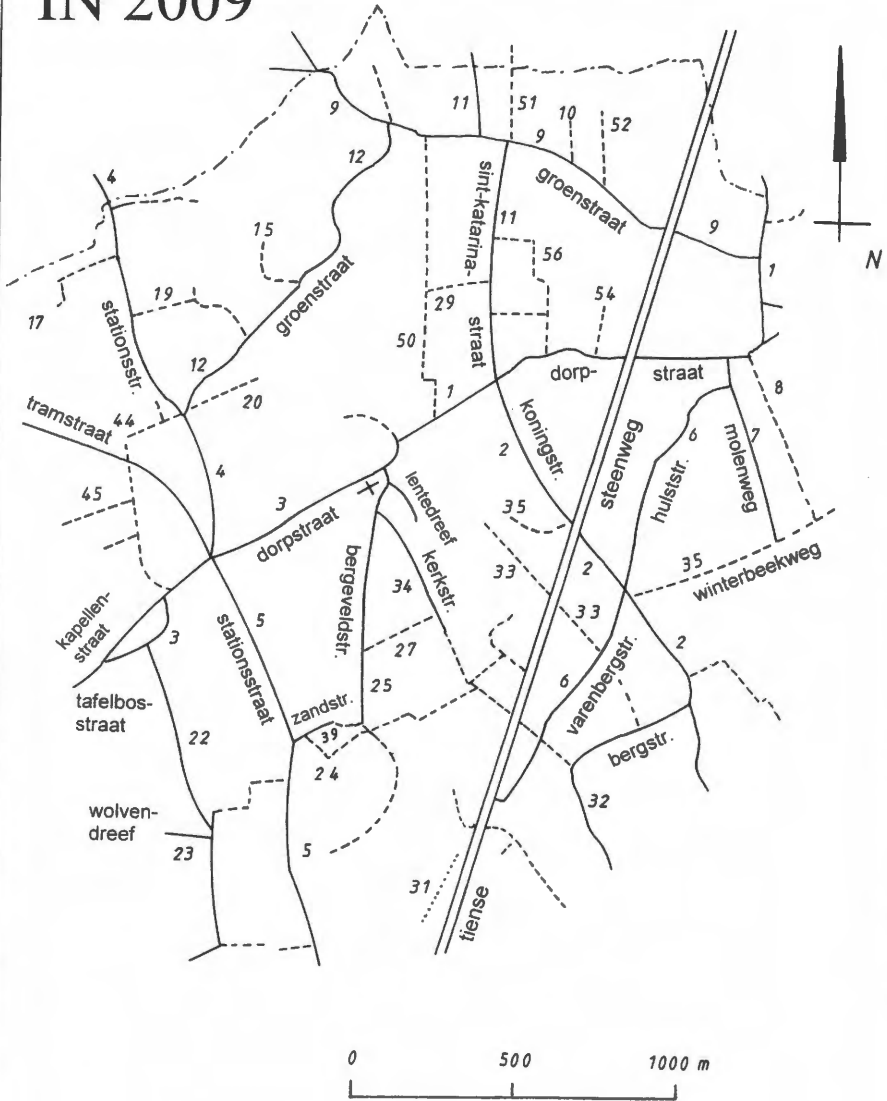
- 1b oude diestschebaen
- 2b suerbempdscheweg
- 3b glabbeekschen rhodeweg
- 11b sinte catharineweg
- 21 sneppenboschstraetjie
- 23 wolvenboschweg
- 24 bergenveldweg
- 26 bergenveldbaentje
- 27 droogweideweg
- 28 froonhofweg
- 30 maenschynweg

- 31 vabergstraetjie
- 33 suerbempdsche voetweg
- 35a kersbeekschenpad
- 36 maenschynbaentje
- 37 glabbeekschen voetweg
- 38 molenpad
- 39 voskensbergweg
- 40 papenstichelpad
- 41 rhodschen voetweg
- 42 rhodschen molenweg
- 58 leemboschweg
- 59 voskensbergweg

WEGEN IN KAPELLEN IN 2009

13

Dr. P. Kempeneers 2009

749/kap

Kaart 13. Wegen in Kapellen in 2009.

13. Klapper

De nummers verwijzen naar de paragrafen. K = kaarten in de atlas. Ety = Etymologie.

- Aardgat 10.1.1
A Kempis, Everardus 8.2
Altaar O.L. Vrouw 8.1
Altena 4.1.2 (ety); K3
Altenaberg 4.1.2
Altenastraat 10.3.1
Altena's veldeken 7.5
Anckerman 5.3
Averbode (abdij) 6.3.2
Ballis goed 7.4
Bauwens beemd 6.2a
Becker Heijns beemd 6.2a
Beek 3.3.2; K3
Beeksken 3.3.2
Beekstraat 10.3.1; K5-6, K11
Beemd 6.2
Beemdveld 7.5
Begijnenbeek 3.2.1; K3, K11
Berchem 2.2; K3, K8, K10
Berchemseveld 7.5; K8
Berg 2.2 (gehucht), 4.2.1
Bergenveldbaantje 10.3.2;
K12
Bergenveldstraatje/Bergse-
10.3.2; K7b, K8-9, K12-13
Bergenveldweg 10.3.2; K12
Bergseveld 1.3, 7.5; K10
Bergstraat 10.3.2; K10, K13
Berinxblok, Beringenblok
7.3
Beugenveldbaantje K11
Biestkouter K9
Bleuken, Blok 7.3
Blok van Schotte 1.3
Borgelken 3.6.3
Borghaag 5.4
Bornbeek 3.2.1
Born 3.6.1
Borremans, Jan 7.7
Breedstraat 10.2.2a
Breemberg 4.1.2; K3
Brouwerij 9.2
Buvens, Franciscus 9.3
Calsterbeemden 6.2a
Christijnstraat 10.2.4
Claes, Jan 9.2
Clothoven 9.1
Cluckers, Andreas Nicolaus
9.2
Cluppels, Mathys 9.1
Cluppels boomgaard 5.5
Cluppelshof 9.1
Coelsbemdeken 6.2a
Confrerie van O.L. Vrouw van
Bijstand 8.3
Courant, Jan 9.2
Courant, Karel 9.2
Crispijnstraat 10.2.4
Croes, Joannes 8.3
Cuypers beemd 6.2a
De Croesere, Eleonora 4.2.1
De Geest, Theijs 3.4
Delberg 1.1
Delle 4.3
De Neve, Adrianus 8.2
Derden, Magriet 5.2
Derdeschoof 7.7
De Vreck, Peeter 7.7

- De Wolff, Jan 9.4
Diestersebaan 10.2.1, 10.2.5
Dietsbeek/Diestbeek 3.3.2
Dillen, Hendrick 8.3
Dodebeek 3.2.3; K3
Doornbeek 3.2.2
Dorpstraat 10.2.2b; K4-9,
K11
Draaier 6.5
Driebek 7.7
Drie Eiken 5.2
Driesen 6.3.1
Drietafeland 7.2
Droge weide 6.4; K8-10
Drogeweidepad K10, K12
Drogeweideweg 10.3.2; K12
Dutsbeek 3.3.2
Eekt 5.2
Eikenbos 5.1.2
Eindeweg K6, K11
Ekkerbeek 3.5
Elzestraatje 10.3.2; K12
Eusel 6.3.2
Everaerts, Joannes 6.5
Everbeursbeemd 6.2a
Follaerts, Walterus 8.2
Froonhof, zie Vroonhof
Fusies 1.1; K1
Ganzenbos 5.1.2; K4-5
Ganzestraat(je) 10.3.1; K4-5,
K11
Gasthuisbeemd 6.2a
Gasthuisbosstraat K8
Gasthuisveld 1.3, 7.5; K8
Gebrand 5.3
Gebrand straatje 10.3.2; K8,
K11
Geert Vandervelden beemd
6.2a
Geert Vicka Mispelaar 5.2
Gemeente 6.1
Gemeentehuis 9.2
Genou(x), Guilliam 5.2, 9.2
Genoux, Joannes 9.2
Glabbeek 1.1; K1
Glabbeekserodeweg 10.2.2a;
K4, K11-12
Glabbeeksevoetweg K12
Godtschalx, Jan 8.2
Goed 7.4
Greffienhof 9.1
Grenzen 1.1
Groeneweg 10.2.6; K5-6, K11
Groenewegstraat 10.2.6
Groenstraat 10.2.6; K13
Groot Eusel 6.3.2; K4
Grote Baan v. Tienen n. Diest
10.2.5; K4
Grote Driesen 6.3.1; K10
Grote Mispelaar 5.2; K4
Grote Molenweg 10.3.2
Grote Steenweg 10.1.3
Halfzilleken 7.6
Hambroekpad K11
Hamelsgat 10.1.1
Heerstraat naar Diest 10.2.1
Heidries 6.3.1
Hoeve 7.1
Hof 9.1
Hoodries 6.3.1
Horninck 6.5
Houweik 5.2; K4
Hovius, Matthias 6.2a
Huibrechtshaag 5.4

- Hulst 1.3, 5.2; K9
Hulststraat 10.2.1; K9, K11-13
Hutte 5.3; K5
Jacquemijn, Marc 8.3
Jochmans goed 7.4; K4
Jockmansgoedweg 10.3.1; K11
Kalvereneusel 6.3.2
Kantons 1.3
Kappellebeek 3.3.1; K3
Kapellen 2.1 (ety); K1
Kapellenstraat 10.2.2a; K13
Kapelse Dorpstraat 10.2.2b
Kapelsestraat 10.2.2b
Kapel van O.L.Vrouw 8.3
Kapel van O.L.Vrouw van gedurige bijstand 8.3
Kapel van O.L.Vrouw van Onrust 8.3
Kapel van Sint-Huibrecht 8.3; K7b
Katlijnenaltaar 6.2a
Katlijnenbeemd 6.2a
Kattebeekvoetbaan K11
Kattestraatje 10.3.1; K4
Keiberg 4.1.1; K3, K5
Kempene(e)rs, Gertruijdt 8.2
Kempene(e)rs, Jan 8.2
Kerkenbos 5.1.1
Kerkenland 7.2
Kerkhof 8.1
Kerkstraat K13
Kerk O.L.Vrouw Geboorte 8.1
Kerkweide 6.4
Kerkweidestraatje 10.3.1; K11
Kersbeeksedelle 4.3
Kersbeeksepad K11-12
Kersbeeksestraat 10.2.6
Kerseleerken 5.2
Kerstijnenstraat 10.2.4
Kinderkerselaar 5.2
Kinkeem 2.2
Kinkomveld 1.3, 7.5; K10
Klein Bosstraatken 10.3.1
Kleine Mispelaar 5.2; K4
Kleine Molenweg 10.3.2
Koingsweide 6.4
Koingsweideweg 10.3.1; K11
Koningstraat 10.2.3; K9, K11
Koningsveld 1.3, 7.5
Kraaiennest 7.7
Kraaiennestveldeken 7.5
Kranenblok 7.3
Krimmelbos 5.1.2
Kruisheerstraat 10.2.5
Kruisken 10.1.2; K8
Kruisstraat 10.2.5
Krummel 3.6.3; K4
Krummelbos 5.1.2
Laeremans, Henrik 9.3
Lammekensveld 1.3, 7.5; K8
Land 7.2
Langebeek 3.2.1
Langebeemd 6.2b; K5
Langestrep 7.7
Lee flap 7.7
Leembosweg K12
Lem(me)kensveld 7.5
Lentedreef 10.4; K13
Lepeler 7.7
Lichtenborg 7.7
Limbos 5.1.2; K10

- Linde 5.2; K4
Lindeken 5.2
Lindenberg 4.2.3; K3
Lovenerenweg 10.2.6
Lovense Groeneweg 10.2.6;
K11
Lovenseweg 10.2.6
Maneschijn 1.3, 7.7; K9
Maneschijnbaantje K11-12
Maneschijnweg 10.3.2; K12
Manpad 10.3.1
Mathijs, Moen 7.1
Mechelenweide 6.4; K4
Mechelenweideweg 10.3.1;
K11
Meelbuidel 6.5
Meenselbeek K3
Meenselsevoetbaan(tje) K11
Mispel (feestzaal) 8.2
Mispelaar 1.3, 5.2
Mispelaarbaan K4
Mispelaarpad K11
Molenbeeksevoetweg K11
Molenpad K12
Molenstraat 10.3.2
Molenweg 10.3.2; K9, K11-13
Moncheaux bos 5.1.1
Moreijn, Jan 7.7
Mues, Lenaert 5.2
Nafels, Hendrick 9.1
Neckere, Geert 3.5
Nekkersbeek 3.5; K3, K8
Netelzeepsevoetbaan K11
Netelzeepveld 7.5
Netelzeepveldweg 10.3.1; K11
Nieuwer Kapellen 2.1
Noorden (sectie) 1.3; K2
Noytyns, Reynere 5.5
Ongelegen Blok 7.3
Ottten, Matthys 5.3
Oude Diestsebaan 10.2.1; K6,
K11-12
Oude Molenweg 10.3.2; K9,
K11-12
Oude Pastorie 8.2
Overste Paanhuis 9.2
Paanhuis 9.2
Paanhuisbeemd 6.2b
Pachthof Bogaarden 9.2
Papeblok 7.3
Papengat 10.1.1; K8
Papenstichelpad K12
Pastoors van Vissenakenblok
7.3
Pastorie 8.2
Peeters, Philip 9.1
Pei 7.7
Petersbeemd 6.2a
Pippijn van Landen 4.2.1
Pitshof 9.1
Plattou, Jacobus (koster) 9.2
Poerseusel 6.3.2
Poortbeemd 6.2a; K9
Potendries 6.3.1
Rawoe, Jacobus 2.1
Ridderbeeks, Pieter H. 8.3
Rinderbos 5.1.2; K8, K10
Rodsensmolenweg K11-12
Rodsenvoetweg K12
Rozenhaag 5.4; K8
Saffraanberg 4.2.2
Scheppers, Cathlyne 9.2
Scherpenheuvelsebaan 10.2.5;
K7b-8, K11-12

- Schollen, Catleyn 4.2.2
Schollen, Coernelys 4.2.2
Schollen, Symon 4.2.2
Schollenberg 4.2.2; K9
Schoofveld 7.5
School 9.2
Schoolstraat 10.4
Schuermans, Joannes 8.3
Schuttersbeemd 6.2a
Secties 1.3; K2
Sinter-Vivenbos 5.1.1
Sint-Huibrechtshaag 5.4
Sint-Katarinastraat/-weg
10.2.4; K5-6, K11-13
Sint-Katlijnenstraat 10.3.2
Sluisman 7.7; K6
Sluismansvoetpad K11
Smets, Ghysbrecht 9.2
Smits, Hendrick 9.2
Sneijders, Nicolaus 6.5
Sneppenbeek 3.2.2; K3
Sneppenbos 5.1.2
Sneppenbosstraatje 10.3.1;
K4, K11-12
Spelthof 9.1
Stas, P. 9.2
Stationsstraat 10.2.5; K13
Steenbeek 3.2.1; K3-5, K11
Steenweg v. Tienen n. Diest
K7a, K10-11
Sterbeek 3.4
Stok (Bunsbeek) 1.1
Swevers, Jan 9.1
Swevers hof 9.1
Swillen, Petrus 9.3
Tafelbeemd 6.2a
Tafelbos 5.1.1; K8
Tafelbosstraat 10.2.2a; K13
Tafelhalfbunder 7.6
Tarwe eusel 6.3.2
Thielborgshoeve 7.1
Tiensesteenweg 10.1.3; K13
Tongelse weide 6.4
Tongerlobos 5.1.1; K5
Tongerlobosweg K5, K11
Torenblok 7.3
Tramstraat/-weg 10.4; K13
Tweede Jockmansgoedweg
K11
Vaanberg 4.2.2
Vabergstraat K8, K12
Vabergstraatje 10.2.1; K12
Van Beeringhen, Wouter 7.3
Vander Steenbeke, Geert 3.2.1
Vandervelden, Geert 6.2a
Vande Vin, Jan 4.1.2
Vandijck, Peeter 8.1
Van Hemelrijck, J.B. 8.1, 8.3
Van Lorijnen, Geertruyd 8.3
Van Schoubroeck, Petrus 8.3
Van Thienen, Machiel 7.3
Varenberg 4.2.2; K3
Varenbergstraat 10.2.1; K7a,
K9-10, K13
Veeweide 6.4
Veldekens 1.3, 7.5; K5
Veldekenspad K11
Veldekensweg 10.3.1; K5,
K11
Venusberg 4.2.1; K3
Verloren Kost 7.7
Vicka, Geert 5.2
Vicka, Hendrick 5.2
Vierbunders 7.6; K4

- Vierbundersweg 10.3.1; K11
Vijver 3.6.2
Vijverbeek 3.3.1; K3
Vincke, Heinricus 9.1
Vlaams-Brabant 1.1
Vlierbeekbos 5.1.1
Voskensberg 4.2.1
Voskensbergweg K12
Vossenheuvel 4.2.1
Voyenberg 4.2.2
Vroonhof 9.1; K5-6
Vroonhofbaantje K11
Vroonhofstraatje 10.3.1; K11
Vroonhofweg 10.3.1; K11-12
Vuca, Geert 5.2
Vuca, Hendrick 5.2
Waroetsen eusel 6.3.2; K9
Waterloop 3.4, 3.5
Wayenberg 4.2.2
Weers, Wouter 9.1
Wersbeeksevoetweg K11
Wijndries 6.3.1
Wijngaard 5.5
Wijngaardeken 5.5
Wilgenborn 3.6.1
Wilgenbornbos 5.1.2
Willekenshof 9.1
Windmolen 9.3
Winterbeek 3.3.3, 3.4, 3.5; K3
Winterbeekveld 7.5
Winterbeekweg K9, K12-13
Wittevrouwenblok 7.3
Wolfsvondel 9.4 K5
Wolfsvondelpad K11
Wolfsvondelstraat 10.3.1
Wolkenberg/-borg 4.2.3
Wolkenbos 5.1.1
Wolvenberg 4.2.3; K8
Wolvenbos 4.2.3, 5.1.1; K8
Wolvenbosweg 10.3.2; K12
Wolvendreef 10.3.2; K13
Zandstraat 10.3.2; K13
Zichemse Heerbaan 10.2.5
Zichemsestraat 10.2.5
Zuid-Brabant 1.1
Zuiden (sectie) 1.3; K2
Zuurbemdestraatje 10.3.2
Zuurbemdsedelle 4.3; K10
Zuurbemdsevoetweg K11-12
Zuurbemdseweg 10.2.3; K9-10, K12
Zuurbemdstraat 10.2.3

Iucundi acti labores.
Gedane werken zijn aangenaam.

Tienen, 30 juni 2009.